

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI ANASANAT DALI

AMASRA'DA YAŞAYAN EL SANATLARINDAN
ÇEKİCİLİK

Asuman AYRIKSA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2019

©2019-Asuman AYRIKSA

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI ANASANAT DALI

AMASRA'DA YAŞAYAN EL SANATLARINDAN
ÇEKİCİLİK
WOOD CARVING FROM HANDCRAFTS İN AMASRA

Hazırlayan
Asuman AYRIKSA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Sema ETİKAN

KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı yüksek lisans öğrencisi, Asuman AYRIKSA tarafından hazırlanan “AMASRA’DA YAŞAYAN EL SANATLARINDAN ÇEKİCİLİK” adlı tez çalışması 29.04.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman.......... (İmza)
Prof. Dr. Sema ETİKAN

Üye.......... (İmza)
Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN

Üye.......... (İmza)
Doç. Hande KILIÇARSLAN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20..

(İmza)

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

30.04.2019

Asuman AYRIKSA

İmza

ÖZET

AMASRA'DA YAŞAYAN EL SANATLARINDAN ÇEKİCİLİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Asuman AYRIKSA

Danışman: Prof. Dr. Sema ETİKAN

2019 – (XVI+96)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı

Jüri

Prof. Dr. Sema ETİKAN

Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN

Doç. Hande KILIÇARSLAN

Geleneksel Türk el sanatlarında, en eski ve en yaygın yapı malzemelerinden biri ahşaptır. Hammaddesi ağaç olan ahşap oymacılığı; mimariden çeşitli eşyalara kadar her alanda kullanılmaktadır. Çünkü Anadolu ormanlık alan açısından zengin olduğundan ağaç kolayca elde edilmekte, kolay işlenebilmekte ve maliyeti de düşüktür.

Ahşap oymacılığında kullanılan; yüzey oyma, ekleme, şebekeli oyma, torna gibi teknikler mevcuttur. Amasra'da bu tekniklerden en çok torna tekniğinin kullanılarak yapıldığı ahşap oymacılığının yöresel adı "Çekicilik Sanatı"dır. Araştırma, Bartın ili Amasra ilçesine ait çekicilik sanatının incelenmesini kapsamaktadır.

Çalışmanın amacı, yok olmaya yüz tutmuş el sanatlarımızdan çekicilik sanatının geriye kalan ve sayıları azalan temsilcilerinin konuyla ilgili bilgi, tecrübe, duygu ve düşüncelerini derlemek, bu sanatı kalkındırmak ve geleceğe taşımak adına yapılan çalışmalara katkıda bulunabilmektir. Bu amaçla Ahatlar Köyü ile burada faaliyet gösteren atölyeler ve Amasra Çekiciler Çarşısı'nda incelemeler yapılmış, üretilen ürünler hammadde ve üretim tekniği yönünden incelenmiş, pazarlama koşulları tespit edilmiştir. Atölyelerde çalışan kişilerle görüşülmüş, yapılan ürünler ve yapım aşamaları fotoğraflandırılmıştır.

En çok üretilen ürünler arasında mutfak araç gereçlerinden şekerlikler, kâseler, çatal, kaşık, kepçe gibi servis araçları, çerez takımları, fındık kıracakları, baharatlıklar, havanlar, hediyelik ve dekoratif amaçlı ürünlerden vazolar, çeşitli biblolar, anahtarlıklar, magnetler, portreler, günlük kullanım amaçlı ürünlerden rahleler, sandıklar, isimlik-kalemlikler, oyuncaklar, deniz fenerleri, küllükler yer almaktadır. Bu ürünler çeşitli şekillerde pazarlanmaktadır. Bir kısmı Çekiciler Çarşısı'nda satılmaktadır. Bir kısmı sipariş üzerine Türkiye'nin her yerine gönderilmekte ve bu siparişlerin çoğu internet aracılığıyla kurulan satış siteleri ile alınmaktadır. Bir kısmı da ürünleri pazarlayanlar tarafından kendi imkânlarıyla götürülüp satış merkezlerine verilmektedir.

Yöre insanlarıyla ve ustalarla yapılan görüşmeler neticesinde çekicilik sanatının geçmiş yıllara oranla azaldığı, hatta farklı iş kollarının tercih edildiği sonucuna varılmıştır. Çekicilik sanatının azalmasının en öncelikli sebebinin maliyeti düşük Çin mallarının tezgâhlarda yerini

alması olduğu görülmüştür. Çekicilik sanatı ustalarının sabit olmayan gelirleri, bu gelirin ihtiyaçları karşılamadaki yetersizliğinden kaynaklı farklı iş kollarının tercih edilmesi, gençlerin sabır ve zaman isteyen, getirisinin düşük olduğu bu mesleği tercih etmemesi, bütün bu nedenlerden dolayı bu sanata ilginin azalmasıyla birlikte babadan oğula, nesilden nesile aktarılamaması diğer önemli sebeplerdir.

Çekicilik sanatını yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak adına öncelikle Çin mallarının yöreye girişi konusunda sınırlamalar getirilmelidir. Çekicilik sanatının geleneksel haliyle tanıtımı hem yurt içinde hem de yurt dışında basın-yayın organları aracılığıyla daha fazla ve dikkat çekici bir şekilde yapılmalıdır. Hammadde konusunda ustalar desteklenmeli, maliyeti düşürülmelidir. Bu sanat ile ilgili gençlere iş olanakları sağlanmalı, bu mesleği icra edenler geçim kaygısı taşımayacak şekilde istihdam edilmelidir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı, geleneksel Türk el sanatlarına ders müfredatlarında daha geniş yer vermeli, bu kapsamda ahşap oymacılığı da müfredat içerisinde yerini almalı, çocuklarımız ve gençlerimiz bu meslekleri tanımalı, milli kültür ve değerlerimiz konusunda bilinçlendirilerek ilgisi ve yeteneği olanların önünü açacak fırsatlar verilmelidir. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde ise ahşap işçiliği ile ilgili araştırmalar yapılmalı, kaybolmaya yüz tutmuş bu sanatımız gün yüzüne çıkarılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Ahşap, Çekicilik, Gomalak, Kayacık Ağacı, Torna.

ABSTRACT

WOOD CARVING FROM HANDCRAFTS IN AMASRA

M.Sc.Thesis

Preparer: Asuman AYRIKSA

Advisor: Prof. Dr. Sema ETİKAN

2019 – (XVI+96)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Department of Traditional Turkish Handcrafts

Jury

Prof. Dr. Sema ETİKAN

Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN

Doç. Hande KILIÇARSLAN

Among the traditional Turkish crafts, one of the oldest and most common construction material is wood. Wood carving is used in all areas from architecture to various objects. The trees are easily obtained, processed handily and cost low prices. Because they are rich in the Anatolian forests.

There are some techniques used in wood carving such as surface carving, addition, grating technique and toma. In Amasra, mostly the toma technique is used. The local name of wood carving using this technique is “The art of Çekicilik”. This research covers the study of the art of çekicilik belonging to Amasra in Bartın.

The aim of the study is to compile the knowledge, emotions, thoughts, experiences of the representatives of descendants of the art of çekicilik, to improve this art and to contribute to the works done to carry this art into the future. For this purpose, Ahatlar village and workshops here and Amasra Çekiciler Bazaar are examined, the products are examined in terms of raw material and production technique. Marketing conditions have been determined. People working in the workshops are interviewed and the products and construction stages are photographed.

The most produced products include kitchen utensil such as sugar bawls cups, service tools such as spoons, forks, ladles, cookie sets, nut breakers, cruets, garlic presses, decorative products and souvenirs such as vases, various trinkets key chains, magnets and portraits, daily use products such as coffee tables, chests, tags, pencil cases, toys lighthouses, ashtrays. These products are marketed in various ways some of them are sold at the çekiciler markets some are sent all over the Turkey on order. Most of these orders are purchased through internet sites. Some of these orders are taken by the suppliers of these products by their own means and given to the sales centers.

At the end of the discussions with local people and masters, it has been seen that the art of çekicilik has decreased compared to the past years and even different business lines have been preferred. The most important reason for the decrease in the art of çekicilik is the low cost of China goods on the looms. Other reasons are non-fixed incomes of masters of the art of çekicilik, the choice of different business lines originating from the insufficiency of this income to meet the needs. In addition, young people don't prefer this profession which requires patience and time. So,

the interest in this art is decreasing and this art isn't transferred from father to son from generation to generation.

In order to keep the art of çekicilik alive and to pass on to the next generations, the restrictions on the entry of Chinese goods into the region should be introduced. The introduction of the art of çekicilik in the traditional manner should be made more and more remarkably through media organs both domestically and abroad. Craftsmen should be supported on raw materials. Their cast should be lowered. For young people, job opportunities should be provided, those who practice this profession should be employed in a way not to worry about livelihood. The ministry of National education should also give a broader place to the traditional Turkish handicrafts in the curriculum. In this context, wood carving should also be included in the curriculum, children and young people should recognize these professions. National culture and values should be informed and opportunities should be given to those who have the interest and talent. In the related sections of universities, researches on woodworking should be carried out. This art should be uncovered.

Keywords: Wood, Çekicilik, Shellack, *Ostrya carpinifolia*, Lathe machine

ÖNSÖZ

Bu çalışmada öncelikle Bartın'ın ve ilçesi Amasra'nın tarihi, iklimi, coğrafi özellikleri hakkında kısaca bilgi verilmiş, daha sonra çalışmanın asıl konusu olan Amasra Çekicilik Sanatı teknik, malzeme, üretim bakımından incelenmiştir.

Çalışmanın her aşamasında bana yol gösterip, engin tecrübelerini esirgemeyen sayın danışman hocam Prof. Dr. Sema ETİKAN'a bütün içtenliğimle sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırma aşamasında ise bana yardımcı olan, Bartın Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne, Amasra Halk Eğitim Merkezi Müdür Yardımcısı Mehmet ÖZENGİ'ye, Halk Eğitim Merkezi Usta Öğreticilerine, Amasra Çekiciler Çarşısındaki atölyesinde baba mesleğini sürdüren usta Ali Rıza VATANDAŞLAR'a, yine bu çarşıda sattığı ürünleri atölyesinde aynı zamanda üreten Ali Rıza DÖNMEZ'e, Leylek Ustası Mehmet ATALAY'a, Ahatlar Köyü'nün Muhtarı Recep AKDENİZ'e, Ahatlar Köyü Cami İmamı Zekai KARADENİZ'e, Ahatlar Köyü çekicilik sanatı ustalarından Şaban AKDENİZ'e, Ali CUMUR'a, Rafet DARÇIN'a, Sefer DARÇIN'a, Nur DOĞAN'a, Recep IŞIK'a, Serkan SERENLİ ve eşi Seda SERENLİ'ye, Mustafa SEVİNÇ'e, Recep SEVİNÇ'e, Yılmaz TOKAT'a, Ertan TOPÇU'ya, Dursun TOPÇU'ya, Hikmet YILDIZ'a, Sefer YURTAR'a, burada isimlerini sayamadığım tüm yöre halkına güler yüzlülüğü ve samimiyetlerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca hayatımın her aşamasında yanımda olup verdiğim kararlara saygı göstererek desteklerini esirgemeyen canım aileme, babam Mesut AYRIKSA'ya, annem Nejla AYRIKSA'ya ve benim neşe kaynağım, hayatımın anlamı canım oğlum Bilal Can'ıma binlerce kez teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xvi
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	11
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	11
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	12
1.4. VARSAYIMLAR	12
1.5. TANIMLAR	12
BÖLÜM II	15
2. KAVRAMSAL/KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR 15	
2.1. AHŞAP SANATI VE TARİHSEL GELİŞİMİ	15
2.2. AHŞAP İŞLEMEDE KULLANILAN TEKNİKLER	20
2.3. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	23

2.3.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	24
BÖLÜM III	26
3. YÖNTEM	26
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	26
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	26
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI	26
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	26
BÖLÜM IV	28
4. BULGULAR	28
4.1. ÇEKİCİLİK SANATI VE TARİHÇESİ	28
4.2. ÇEKİCİLİK SANATINDA KULLANILAN HAMMADDELER, ARAÇLAR VE DİĞER GEREÇLER	32
4.3. ÜRETİM AŞAMALARI	43
4.4. ÜRETİLEN ÜRÜNLER	55
4.4.1. Hediyelik ve Dekoratif Amaçlı Yapılan Ürünler	55
4.4.2. Kullanım Amaçlı Yapılan Ürünler	63
4.5. PAZARLAMA KOŞULLARI	75
BÖLÜM V	78
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	78
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA	78
5.2. ÖNERİLER	80
KAYNAKÇA	82
EKLER	84

ÖZGEÇMİŞ.....96

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 Bartın haritası, (KGM, 2018).....	3
Şekil 1.2 Amasra haritası, Merkez/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	4
Şekil 1.3 Tel kırma sanatı örnekleri, Halk Eğitim Merkezi/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	8
Şekil 1.4 Soymuk: mısır koçanı, Halk Eğitim Merkezi/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	9
Şekil 1.5 Örülmüş soymuklar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	10
Şekil 1.6 Hasırdan ekmek sepeti, Halk Eğitim Merkezi/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	10
Şekil 4.7 Ahatlar Köyü sokakları, Amasra (Ayrıkça, 2018).....	30
Şekil 4.8 Köyden manzaralar, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	30
Şekil 4.9 Atölye giriş kısmı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	30
Şekil 4.10 Çekicilik sanatında hammadde olarak kullanılan ağaçlar, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	30
Şekil 4.11 Hanelerin altına kurulan atölye giriş kısımları, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	31
Şekil 4.12 Eski ustalardan İbrahim VATANDAŞLAR ve el tezgahı, Amasra Müzesi (Ayrıkça, 2018).....	32
Şekil 4.13 Eski ustalardan İbrahim VATANDAŞLAR, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	32
Şekil 4.14 Ahşap oymada kullanılan çınar ağacı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	33
Şekil 4.15 Çınar ağacının açık rengi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	33
Şekil 4.16 Kayın ağacı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	34
Şekil 4.17 Lazer makinesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	37
Şekil 4.18 Kompresör, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	38
Şekil 4.19 Torna makinesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	38

Şekil 4.20 Ağaçları parçalayan şerit testere, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	39
Şekil 4.21 Sütunlu matkap tezgahı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	39
Şekil 4.22 Lifti, şekillendiren bıçak, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	40
Şekil 4.23 Eydiler, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	40
Şekil 4.24 Gerdengezler, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	41
Şekil 4.25 Zımpara makinesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	41
Şekil 4.26 Yakı kalemi, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	42
Şekil 4.27 Gomalak, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	43
Şekil 4.28 Gomalak elde etmek için Hindistan'dan getirtilen reçine, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	43
Şekil.4.29 Ağacın şeritli testere ile kesilmesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)...	45
Şekil 4.30 Sütunlu matkap tezgahı ve delme işlemi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	45
Şekil 4.31 Ağaçların kabuklarını soyup silindirik şekil veren torna, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	46
Şekil 4.32 Kabukları soyulmuş ağaçlar, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	46
Şekil.4.33 Tornaya ahşabın bağlanması ve ahşabın oyulması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	47
Şekil 4.34 Ağacın şekil değiştirme aşamaları, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)..	47
Şekil 4.35 Zımpara makinesi ile zımparalanır, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).	48
Şekil 4.36 Ahşabın tornaya bağlanması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	48
Şekil 4.37 Havan tokmağının üst kısmının şekillendirilmesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	49
Şekil 4.38 Havan tokmağının üzerindeki çizgilerin oyulması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	49
Şekil 4.39 Havan tokmağının ayrıntılarının oyulması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	50
Şekil 4.40 Şekillenen tokmağın zımparalanması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça,	

2018).....	50
Şekil 4.41 Havan tokmağı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	51
Şekil 4.42 Havanın alt kısmının oyulması için silindirik ahşabın tornaya bağlanması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	51
Şekil 4.43 Havanın alt kısmının şekillendirilmesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	52
Şekil 4.44 Havanın çizgilerinin oyulması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	52
Şekil 4.45 Havanın alt kısmının ovalleştirilmesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	53
Şekil 4.46 Havanın son şekillerinin verilmesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	53
Şekil 4.47 Havanın iç kısmının oyulması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	54
Şekil 4.48 Havanın tamamlanması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	55
Şekil 4.49 Deniz feneri lambaları, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	56
Şekil 4.50 Leylekler ve yuvaları, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	57
Şekil 4.51 Leylek figürü, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	57
Şekil 4.52 Kadın figürü, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	57
Şekil 4.53 Ahşap hayvanlar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	57
Şekil 4.54 Kağnı, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	58
Şekil 4.55 Biblolar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	58
Şekil 4.56 Masa-sandalye bibloları, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	58
Şekil 4.57 Top biblosu, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	58
Şekil 4.58 Barış AKARSU Portresi, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	59
Şekil 4.59 Atatürk Portresi, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	59
Şekil 4.60 Sofra-merdane magnetleri, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	59
Şekil 4.61 Magnetler, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	59
Şekil 4.62 Aynalar, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	60
Şekil 4.63 Vazolar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	60

Şekil 4.64 İnce, uzun vazolar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	60
Şekil 4.65 Yatlar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	61
Şekil 4.66 Tekneler, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	61
Şekil 4.67 Yelkenliler, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	61
Şekil 4.68 Minyatür yelkenliler, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	61
Şekil 4.69 Mumluklar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	62
Şekil 4.70 Şamdanlar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	62
Şekil 4.71 Oymalı sandık, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	62
Şekil 4.72 Sandık, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	62
Şekil 4.73 Sandıklar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	62
Şekil 4.74 Kabuksuz-kabuklu çerezlik, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	63
Şekil 4.75 Boyalı-desenli çerezlik, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	64
Şekil 4.76 Ebatlarına göre kaseler ve tabaklar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	64
Şekil 4.77 Farklı modellerde kaseler, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	64
Şekil 4.78 Limon sıkacakları, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	65
Şekil 4.79 Kupa, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	65
Şekil 4.80 Koyu renk kupalar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	65
Şekil 4.81 Kadehler Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	65
Şekil 4.82 Bira bardakları, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	66
Şekil 4.83 Ceviz kupalar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	66
Şekil 4.84 Toz şekerlik, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	66
Şekil 4.85 Şimşir şekerlik, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	67
Şekil 4.86 Yazılı şekerlik Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	67
Şekil 4.87 Kabuksuz şekerlik, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	67
Şekil 4.88 Kabuklu şekerlik, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	67

Şekil 4.89	Boyanmış şekerlik, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	67
Şekil 4.90	Eskitme boyalı şekerlik, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	67
Şekil 4.91	Havan ve tokmağı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	68
Şekil 4.92	Kabuklu-kabuksuz havanlar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	68
Şekil 4.93	Boyalı ve boyasız bal kavanozları, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)	69
Şekil 4.94	Üç parçalı kabuksuz bal kavanozu, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)...	69
Şekil 4.95	Kabuklu bal kavanozu, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	69
Şekil 4.96	İkili baharatlık, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	70
Şekil 4.97	Dörtlü baharatlık, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	70
Şekil 4.98	Baharatlık, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	70
Şekil 4.99	Fındık kıracağı ve tokmağı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	70
Şekil 4.100	Kaşık, çatal ve kepeçler, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	71
Şekil 4.101	Tabak ve kaşık, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	71
Şekil 4.102	Tezgahta kaşık, spatül ve kepeçler, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	71
Şekil 4.103	Çay tepsisi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	71
Şekil 4.104	Peçetelik, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	71
Şekil 4.105	Oyuncak şingirak, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	72
Şekil 4.106	Oyuncak kamyon, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	72
Şekil 4.107	Oyuncak arabalar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	72
Şekil 4.108	Ahşap, renkli kuklalar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	72
Şekil 4.109	Ahşap kılıçlar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	72
Şekil 4.110	Kabuklu küllük, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	73
Şekil 4.111	Kabuksuz küllük, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	73
Şekil 4.112	Kitap kapakları, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	73
Şekil 4.113	İsimlik-kalemlik, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	74

Şekil 4.114 İsimliğe yakı kalemiyle isim yazılması, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	74
Şekil 4.115 Rahleler, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	75
Şekil 4.116 Müzik aletleri, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	75
Şekil 4.117 Davul, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018).....	75
Şekil 4.118 Çekiciler Çarşısı ve tezgahları.....	77

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, kelimeler açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur. Kısaltmalar yazımında TDK yazım kılavuzundaki kısaltmalar dizini ve kelime anlamları için de yine TDK Türkçe Sözlüğü esas alınmıştır.

Kısaltmalar	Açıklamalar
cm	Santimetre
HEMA	Hattat Enerji ve Maden Ticaret Anonim Şirketi
km	Kilometre
kr.	Kuruş
m	Metre
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
TL	Türk Lirası
TTK	Türkiye Taş Kömürü İşletmeleri
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)
yy.	Yüzyıl

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Tarih boyunca dünya üzerinde var olmuş her toplumun kültürünün bir aynası olan el sanatları, ilk örneklerini örtünme ve korunma amacıyla ortaya koymuştur. Zaman içerisinde gelişen ve değişen el sanatları günlük yaşam içerisinde aldığı yeri giderek arttırmış ve geleneksel özelliğini de kazanmıştır. İnsanoğlu eliyle üretilen ve gelenekselleşen her ürün toplumun kimliği olmuş ve kuşaktan kuşağa aktarılmıştır.

Tarihi süreç içerisinde eski dönemlerde basit araçlarla ve elle yapılan, üretildiği yörenin çevre şartlarına göre değişiklik gösteren doğal hammaddelerin kullanıldığı el sanatları aynı zamanda yapının duygu ve düşüncelerini, yaşam biçimlerini de yansıtan değerler bütünüdür (Anonim, 2012a:12).

El sanatları geçmişten günümüze bir milletin veya topluluğun yaşanmışlığı yani kültürü, tarihi, inanışları gibi tüm değer birikimidir (Akın, 2018:242).

El sanatları, ait oldukları toplumun sosyo-ekonomik düzeylerini, coğrafi yargılarını da diğer toplumlara ve geleceğe yansıtırlar. Belli bir geçmişi olan el sanatları ustadan çırağa, babadan oğula, nesilden nesile öğrenilerek günümüze gelmiştir ve günümüzde de sanatsal değere sahip, farklı sebeplerle üretilmektedir. (Ölmez ve Etikan, 2008:381).

Ölmez ve Etikan (2008), “el sanatı” kavramının başındaki “el” kelimesine dikkat çekerek, el maharetiyle yapılan bir sanat olması ve nitelendirmelerin bu doğrultuda yapılması gerektiğini belirtirler. Bu durumda el sanatını; geçmişi, orijinali olan, kuşaktan kuşağa öğrenilerek gelen, günümüzde de eğitimi verilip devam eden, hem görsel hem sanatsal değere sahip, ticari ya da bireysel amaçlı belli bir teknikle el ile yapılan, turistik veya kullanım eşyası üretimine dayalı uğraşların adı olarak tanımlamaktadırlar. Bu tanımlar ışığında el sanatlarını şu şekilde sınıflandırmaktadırlar:

- Üretim amacına göre: Ticari amaçlı yapılan el sanatları (bez bebek, yapma çiçek...), ticari amaçlı olmayan yani bireysel olan el sanatları (çeyiz işleri, el örgüsü, oyacılık...).
- Orijinaline göre: Türk el sanatları (halıcılık), Anadolu el sanatları (dokumacılık), İslam sanatları (minyatür, tezhip, hat, mimari süslemeler, alçı, taş, ahşap oymacılığı).
- Üretim yapısına göre: Fason el sanatları (dericilik, mobilya), özgün üretimli el sanatları (ağaç oymacılığı) (Ölmez ve Etikan, 2008:381).

Teknolojik gelişmelerle endüstrileşme sürecinde el sanatları da eski değerini

yitirmiş hatta ihtiyaçlardaki değişimle de nalbantlık gibi kimi el sanatları meslekleri de kaybolmuştur. El sanatları ustalarının, ilgisizlik ve geçim sıkıntıları gibi sebeplerle sayıları azalmış durumdadır.

Geleneksel el sanatları bakımından zengin bir mirasa sahip olan ülkemizde, bu mirasın bir bölümü çeşitli nedenlerle kaybolmuş, bir bölümü de unutulmaya yüz tutmuştur. Son yıllarda bu sanatların tekrar gün yüzüne çıkarılması ve yaşatılması adına yapılan çalışmalarda önemli bir artış gözlenmektedir (Anonim, 2012a:4).

Kültür varlıklarımızın en önemli unsuru olan el sanatlarımız ve ürünleri, bilimsel yöntemlerle korunmalı, yaşatılmalı, tanıtılmalı ve pazarlanmalıdır (Anonim, 2012b:1).

Türkler asırlar öncesinden bile yaratıcı gücünü kullanarak bitkilerden, hayvanlardan, madenlerden ve taşlardan elde ettiği hammaddelerini değerlendirmiş, ihtiyaçlarını karşılamıştır (Anonim, 2012b:3). Bu sanat, geçmişle olan bağları güçlendirmekle kalmaz, geleceğe de köprü olur. Bu kültürel mirasın korunması, devam etmesiyle, kaybolmamasıyla mümkündür. Devam etmesi durumunda yeni kuşaklar tarafından sahip çıkılmayacak, küreselleşme ile yok olup tükenecektir (Anonim, 2012a:5).

Türkler İslamiyet'ten önce Orta Asya'da ağacı kutsal saymışlar, sanat yapıtlarında da kullanmışlardır. Kurganlarda, özellikle Pazırık'ta çıkarılan ağaç işi buluntulardan bu anlaşılmalıdır (Anonim, 2012b:7).

Geleneksel Türk el sanatları kapsamındaki bazı tarihi meslekler şunlardır: bakırcılık, halıcılık, kilimcilik, çinicilik, kumaş dokumacılığı, semercilik, nalbantlık, oya işleme, taş bebek yapımı, gümüş işlemeciliği, telkâri-kündekari yapımı, ahşap oymacılığı, nalbantlık... gibi sıralamak mümkündür (Altıntaş, 2016:162). Bu sanatlarımız, Anadolu'da, yapıldıkları yere özgü çoğunlukta olan hammaddeyle, tekniklerine, kullanım yerlerine göre çeşitlilik göstermektedir. Üretimde üç önemli unsur; hammadde, araç ve nitelikli bireylerdir (Onuk ve Akpınarlı, 2004:5).

El sanatlarını, kullanılan hammaddelere göre sınıflamak mümkündür:

- Hammaddesi lif olan el sanatları: halı, kilim dokumacılığı, keçe, örgü işleri, kumaş dokumacılığı, oya, işleme.
- Hammaddesi ağaç olan el sanatları: oymacılık (çekicilik sanatı, kotracılık), ahşap tekne yapımı, mobilyacılık.
- Hammaddesi taş olan el sanatları: taş işlemeciliği (takılar), günlük kullanım amaçlı yapılan eşyalar ve aksesuar yapımı (tespih, ağızlık vb.), mermer işlemeciliği.
- Hammaddesi toprak olan el sanatları: çanak çömlek yapımı, çinicilik.

- Hammaddesi maden olan el sanatları: gümüş ve altın işlemeciliği, bakırcılık.
- Hammaddesi deri ve hayvansal artıklar olan el sanatları: günlük kullanım eşyaları, giysiler, ciltçilik, koşum takımları, kürk ve post yapımı.
- Hammaddesi ince dallar, saplar, kabuklar ve ağaç şeritler olan el sanatları: hasırcılık, sepet örücülüğü (Arlı, 1990:17).

Bu el sanatlarımızdan biri de ahşap oymacılıktır. Bartın ili Amasra ilçesi ise bu sanatla uğraşan yörelerimizdendir.

Karadeniz Bölgesinin batı bölümünde yer alan Bartın, 41°-53° kuzey enlemi ile 32°-33° doğu boylamı arasında yer almaktadır. Kuzeyini 59 km'lik sahil şeridiyle Karadeniz çevrelerken, doğuda Kastamonu, doğu ve güneyde Karabük, batıda ise Zonguldak illeriyle komşudur (Şekil: 1-1). Yüz ölçümü 2143 km kare olup, ortalama yükselti 25 m'dir. Doğu, batı ve kuzeyden yüksekliği 2000 m'yi geçmeyen dağlarla çevrilidir. Dağlar yüksek değil fakat dik ve kayalıktır. En önemli dağları; Aladağ, Kocadağ, Karadağ, Kayaardı, Karasu ve Arıt Dağlarıdır. Uluyayla Ardıç Yaylası, Gezen Yaylası yaylalarıdır (Anonim, 2018).

Şekil: 1-1 Bartın haritası (KGM, 2018)

Bartın'da Karadeniz İklimi (Ilıman Deniz İklimi) hüküm sürmektedir. Yazları sıcak, kışları serin geçmektedir. Denize yakınlığı nemin artmasına neden olurken pek yüksek olmayan dağ sıralarının kıyıya paralel oluşu Balkanlardan gelen hava kütlelerinin etkisinde kalmasına neden olmaktadır (Anonim, 2018).

Bartın'ın 2143 km kare olan yüzölçümünün %46'sını ormanlar, %35'ini tarımsal alanlar, %7'sini çayırlar ve meralar, %12'sini de kültüre elverişsiz alanlar ve yerleşim merkezleri kaplamaktadır. Ormanlar genellikle yayvan ve iğne yapraklı ağaçlardan oluşur. Sahil boyunca 600 m yüksekliğe kadar olan alanın karakteristik ağaçları; meşe, kayın, ve gürgendir. Sahilden içeride yüksek kesimlerde; kayın, kestane, köknar ve çam türleri, sahil şeridinde de ceviz, kestane ve fındık bulunmaktadır. Tarıma elverişli olan yörede tarla

ürünleri ile sebze ve meyve türlerinin hemen hemen hepsi yetiştirilmektedir. Ayrıca; son yıllarda adına festival düzenlenen kaliteli çilek yetiştiriciliği dikkati çekmektedir (Anonim, 2018).

Bartın, adını kentin içinden geçen bir ırmaktan alır. Antik çağlarda “Parthenios” adıyla anılan bu ırmak, Yunan mitolojisinde “Sular Tanrısı” olarak bilinir ve “muhteşem akan su” anlamına gelir (Anonim, 2013a:1).

Birçok medeniyetin yaşadığı Bartın’ın ilk sahipleri Gaskalar’dır. Daha sonra Roma, Bizans, Ceneviz ve Osmanlı dönemlerinin izlerini taşıyan Sesamos (Amasra), Erythinoi (Çakraz) ve Kromna (Tekkeönü) antik kentlerinin izlerine rastlanır (Anonim, 2013a:1).

Bartın, 100-300 yıllık camileri, kilise binası, köprüleri, hanları ve hamamları ile yakın tarihin en güzel örneklerini kendinde barındırır. Özgün mimarisiyle yapılmış ahşap Bartın Evleri, köylülerin ürettikleri taze sebze ve meyvelerin satıldığı geleneksel “Galla Bazarı”, yüzyılların desenlerini gümüş pırıltılı ipliklerle yansıtan tel kırma ve yazmalar, yöre mutfağı, çilek festivali, cömert doğanın armağanı olağanüstü güzellikteki ırmak, dağ ve av alanları, yat, su sporlarıyla görülmeye değer, Karadeniz Bölgesi’nde yer alan bir ilimizdir (Anonim, 2013a:1).

Batı Karadeniz Bölgesi’nde yer alan Bartın’ın kuzeyinde, 6600 nüfuslu bir ilçe olan Amasra, dik yamaçları Karadeniz’le buluşturan bir yarımada ve iki ada üzerine kurulmuştur. Yüzölçümü 120 km karedir (Anonim, 2018).

Şekil:1-2 Amasra haritası, Merkez/Amasra (Ayrıksa, 2018)

3000 yıllık tarihi geçmişe sahip olan Amasra, Sesamos, Amastris, Samastro ve en son Amasra isimlerini almıştır. Amazonlar tarafından kurulduğu düşünülen kent; bazen

bağımsız bir site, bazen müstemleke, bazen küçük bir krallık, bazen de eyalet merkezi olmuştur. En az 11 büyük medeniyete ev sahipliği yapmış olan kent zengin bir kültür birikimine sahiptir. Bu antik kentin görünen yüzü dışındaki büyük bölümünün toprak altında ve 1,5-4,5 m derinliklerinde saklı kaldığı araştırmalar sonucu anlaşılmaktadır (Anonim, 2011:13).

Zengin bir tarihe sahip olan Amasra, adını Kraliçe Amastris'den almıştır. 1460 yılında ise Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilip Osmanlı İmparatorluğu sınırlarına dâhil edilmiştir. Fetihden önce Ceneviz yönetimindeki şehirden günümüze canlı bir ticari hayatı yansıtan pek çok sanat eseri ulaşmıştır. Cenovalıların “Çiçekli Kale”, Plinius’un “Zarif ve Güzel” dediği Amasra’yı; Niketas “Dünyanın Gözü ”ne, Diojen ise “Bir Denge”ye benzetmiştir. Rivayetlere göre Amasra’nın Osmanlılarca fethi öncesinde şehre tepeden bakan Fatih, “Lala Lala, acep Çeşm-i Cihan bu m’ola?” diyerek hayranlığını ifade etmiştir (Anonim, 2013a:4).

Fetih sonrası şehirdeki iki kilise camiye çevrilir ve kadı atanır. Fatih’in emriyle Eflani Kalesi halkı Amasra’ya yerleştirilir. Bolu Sancak Beyliği’ne bağlı bir merkez olarak varlığını sürdürmüş, şehri ziyaret eden batılı gezginler hayranlıkla Amasra’da bahsetmişlerdir (Anonim, 2013a:4).

Tarih boyunca askeri bakımdan önemli bir üs olan Amasra aynı zamanda esir ticareti yapılan, kereste, şimşir, ton balığı ve kürk ihraç eden ticari bir liman kentidir (Anonim, 2013a:4).

1940’lardan beri ev pansiyonculuğu ve çadır kampçılığının öncü kenti ve “ülkemizde turizmin başladığı yer” olarak bilinen kentte, bugün de kültür ve deniz turizmi faaliyetleri sürdürülmektedir (Anonim, 2013a:4).

1884’de Deniz Lisesi olarak inşa edilmeye başlanan fakat bitirilemeyen Amasra Müzesi binası 1976’da Kültür Bakanlığı’na satın alınarak müzeye çevrilmiş ve 1982’de hizmete açılmıştır (Anonim, 2013a:10).

Müze, ikisi etnografik, ikisi arkeolojik olmak üzere toplam 4 teşhir salonundan oluşmaktadır. Etnografik eserler salonunda çekicilik sanatına özgü kaplar da yer almaktadır. Müzenin bahçesinde de Helenistik, Roma, Bizans, Ceneviz ve Osmanlı dönemlerine ait taş eserler yer almaktadır (Anonim, 2013a:10).

Kentin doğal güzelliğini yansıtan Amasra kalesi, Bizans Dönemi’nde yapılmış, Ceneviz ve Osmanlı dönemlerinde ciddi onarımlar görmüştür. Kale, biri Boztepe’deki

Sormagir, diğeri Amasra'daki Zindan Kalesi olmak üzere 2 ana kütlede oluşmaktadır. Sormagir Kalesi, Kemere Köprüsü ile karaya bağlanmış olup köprüye bitişik “Karanlık Yer” adı verilen tonozlu ana kapıdan girilerek ulaşılır. Bu kısım geçilince, sol taraftaki yol Küçükliman'a veya Antik Liman'a, diğeri yol ise Hacidenizi'ne çıkar. Kalenin doğu surlarının uzunluğu 300 m'dir. Sormagir Kalesi'nin kuzey ve kuzey batısı denize çok dik olarak indiğinden buraya sur yapılmamıştır. Kale, Cenova armaları, eros, medusa, kartal gibi figürlerin yer aldığı taşlarla günümüzde bile Ortaçağ izlenimi vermektedir (Anonim, 2013a:12).

Cenevizliler döneminde kullanılmış olmasının getirdiği önemle, Ukrayna'nın UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'nde yer alan Ceneviz Ticaret Yolunda Akdeniz'den Karadeniz'e Kadar Kale ve Surlu Yerleşimleri” başlıklı adaylık dosyasına, Türkiye’de yer alan Cenevizliler dönemine ait İstanbul’daki Yoros Kalesi ve Galata Kulesi, İzmir’deki Foça Kalesi ve Çandarlı Kalesi, Düzce’deki Akçakoca Kalesi ve Sinop’taki Sinop Kalesi ile birlikte dâhil edilmiştir (Anonim, 2013b:4).

1261-1460 yılları arasında Samastro adıyla anılan Amasra’da hükümdarlığını sürdüren Cenovalılar, bu dönemde konsolosları Cenova’dan, memurları ise Pera’dan atamışlardır. Bu nedenle Amasra Kalesi duvarlarında “Dük-Cenova-Konsolos” armaları görülür. İlk Cenova Dükü olan Simone Boccanegra’ya ait arma, Amasra armalarının en eskisidir. Amasra Kalesi’nde Cenova yönetiminde bulunan Adorno, Campofregoso, Poggio düklerinin armaları ile Gazano, Luxardo, De Zoagli, De Montenegro, De Ghizolfi, Malaspina, Boccanegra, D’auria ailelerinin armaları bulunur (Anonim, 2013a:13).

Kalede bulunan Fatih Cami’si 9.yy.da Amasra Kalesi içinde Bizans Kilisesi olarak inşa edilmiştir. Fatih Sultan Mehmet 1460’da Amasra’yı fethettikten sonra camiye çevrilmiştir. Döneminin tüm mimari karakteristiğini yansıtan yapı, 1887’de onarım görmüştür. Diğer camilerde rastlanmayan “Cuma hutbesinin kılıç çekilerek okunması” geleneği günümüzde Fatih Camii’nde yaşatılmaktadır (Anonim, 2013a:13).

Amasra Kalesi içindeki şapel, 15.yy.da camiye çevrilmiş ve 1930’da ibadete kapatılmıştır. 2002’de restore edilip kültürel aktiviteler için halka açılmıştır (Anonim, 2013a:14).

Kemere Köprüsü, Boztepe’deki Sormagir Kalesi ile Amasra’daki Zindan Kalesi’ni birbirine bağlayan tek gözlü bir köprüdür. 9.yy.da, Bizans Dönemi’nde yapılmıştır (Anonim, 2013a:14).

M.S 1.yy. sonları ve 2.yy. başlarında, sahilden 1,5 km içeride yapılan bedesten, Roma Eyalet Meclis Sarayı olarak inşa edilmiş, sonradan ticari amaçlarla kullanıldığından Bedesten adını almıştır. 18x45 m'lik boyutuyla 5 nefli bir yapıdır (Anonim, 2013a:15).

Kuşkayası Yol Anıtı, Amasra-Bartın karayolu üzerinde, Amasra'ya 4 km uzaklıktaki anıt, Gaius Julius Aquilla tarafından Roma İmparatoru Tiberius Germanicus Claudius adına M.S. 41-54 yılları arasında yaptırılmış olup, Anadolu'da tektir. Kayalara oyulmuş insan figürlü başsız bir heykel, hâkimiyeti sembolize eden Roma kartal figürü ve iki kitabeden oluşur. Bu kitabelerde “Devletlerarası barış ve dostluk adına ve İmparator Germanicus'un hâkimiyeti anısına, Gaius Julius Aquilla dağı yardı ve bu dinlenme yerini kendi özel ödeneği ile yaptırdı” ibaresi bulunur. Anıtın önünden geçen Roma Yolu'nun 1 km aşağısında Cevizlik Vadisi'ndeki Kemerdere Köprüsü'ne ulaşılır (Anonim, 2013a:15).

Kemerdere Köprüsü, Roma İmparatoru Claudius döneminde, M.S 41-54 yılları arasında yapılan tek gözlü bir köprüdür. Amasra'yı Bartın'a bağlayan Roma Yolu'nun bir parçasıdır (Anonim, 2013a:16).

17.yy.da geleneksel stilde inşa edilen Amasra'daki Osmanlı Hamam'ı, giriş, ılıklik, dinlenme yeri, üç kurnalı yıkanma yeri ve su hazneleri ile külhandan oluşmaktadır. Soğukluk kısmı yıkılmıştır. Ünlü Türk Seyyahı Evliya Çelebi 17.yy.da Amasra'yı ziyaret edip “Seyahatname” adlı eserinde kötü durumda gördüğü hamamdan bahsetmiştir (Anonim, 2013a:17).

Yöre, el sanatları bakımından da tarihi bir geçmişe sahiptir. Bartın ve Amasra'da Tel Kıрма, Hasır Örucülük, Taş Saç Yapımı, Çekicilik, Ahşap Tekne ve Yat Yapımı gibi birçok geleneksel el sanatları ile uğraşılmıştır.

Tel kırma, tarihin derinliklerinden gelen bir geleneğin beze yansımasıdır (Şekil: 1-3).

Şekil:1- 3 Tel kırma sanatı örnekler, Halk Eğitim Merkezi/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Amasra Halk Eğitim Merkezi'nden edinilen bilgilere göre bu sanatın patentini Bartın almıştır. Ortaya fular, sigaralık, tepsi, kına seti, başörtüsü, şal, oda takımları, abiye çanta, cüzdan, kolye, tülbent gibi çok yönlü ürün yelpazesi çıkmaktadır. Ürünler yıkamaya karşı dayanıklıdır.

Amasra'da yetiştirilen mısır hem gıda maddesi olarak hem de mısırı kaplayan yaprakları el sanatlarında hasır örmeye ham madde olarak kullanılır.

Hasırcılık 1930'lardan bu yana Amasra'da devam eden bir sanat dalıdır. Vitrinleri, tezgâhları yıllardır süslemektedir. Bu ilçeye yolu düşenler tarafından başka bölgelere, hatta yurt dışına çıkarılmıştır. Osmanlı döneminde adını örücülükle duyuran Amasra'da şapka ve patik diye söylenen terlikler üretilmiştir. 1930'lu yıllarda yöre insanına iş sağlamak amacıyla Zonguldak ve Bartın Halk Eğitim Merkezi'nin bölümleri arasında hasır örücülüğünü de alması, hasırcılığın altın çağını başlatmıştır. Sepet ve çantalar, masa ve sandalyeler, gazetelik, kaşıklıktan paspasa kadar pek çok eşya hasırdan yapılmaktadır.

Amasra'da mısır, hasır işlerinin ana maddesidir. Bu teknik sabır isteyen zor bir zanaattır. Küçük yaşlarda hasırla tanışan ustalar yıllar içerisinde hasırı düğümlemekten, renkleri atlamadan devam ettirmeye kadar pek çok yetenek kazanırlar.

Amasra'ya ait ürünler arasındaki, "Hasır Kutu"nun ünü ulusal sınırların dışına taşmıştır. Günümüzde özel düğüm teknikleri kullanılarak yapılan bu kutulardan bulmak zorlaşmıştır.

Hasır işinin en önemli malzemesi mısır koçanının üzerini örten mısır yaprağı oluşturur. Bunun diğer adı da yöresel olan "soymuk"tur (Şekil: 1-4). Mısır yaprakları balkonlarda, teraslarda, bahçelerde, kısaca güneş gören havadar yerlerde bildiğimiz

örtülerin üzerinde kurutulur. Daha sonra bu yapraklar, ince şerit haline gelecek şekilde dilimlenir. Sonra ıslatılarak saç örgüsü şeklinde örülür. Oluşan zincirler hasır ustalarının malzemesini oluşturur.

Hasır ürünlerde genellikle renk kullanılmaz. Bunun yerine hasır işinin kendine has sadeliği ve asilliği vardır. Belki arada bir hasırların arasına karışmış birkaç boncuğun yer aldığı çantalara rastlansa da, bu durum istisna olmaktan öteye gidemez. Burada esas olan, renk çeşitliliği yerine, örülen zincirin kıvraklığıdır.

Hasır işi, tahta saplı bir nevi tığa benzer bir alet olan "Biz" ile yapılır. Yapılacak eşyanın cinsine göre kalıp kullanan ustalar da vardır.

Elleriyle hasırlara şekil veren ustaların sayısı azalsa da, bu el emeği göz nuru sanatımız Amasra'da halk eğitim merkezi bünyesinde açılan kurslarda yaşatılmaya çalışılmaktadır. Amasra'nın en eski yöresel sanatlarından olan hasır örmeciliği ile sehpa, koltuk, masa da dâhil her şeyin yapılabilmektedir. Bu sanatın ürünleriyle Bursa, Kocaeli, İstanbul, İzmir gibi illerdeki fuarlara katılım sağlanmıştır (Ayrıkça ve Etikan, 2018:84).

Şekil: 1-4 Soymuk: mısır koçanı, Halk Eğitim Merkezi/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 1-5 Örülmüş soymuklar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 1-6 Hasırdan ekmek sepeti, Halk Eğitim Merkezi/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Sayılan bu el sanatlarından hasır örücülük ve çekicilik giderek yok olmaktadır. Yok olmasının nedenlerinden en önemlisi uzak doğudan gelen ucuz hediyelik eşyalara talebin artması ve el sanatlarına olan ilginin azalmasıdır (Anonim, 2012c:58).

Stratejik Eylem Planı Orta Vadeli Hedefler arasında 2017-2018 yıllarında hediyelik eşyalarda arkeolojik eserlerden yola çıkarak çeşitlilik yaratılması planlanmıştır. Yine bu plan doğrultusunda 2015-2016 yıllarında geleneksel el sanatları ve ahşap oymacılığının yeniden canlandırılması Kamu Kurumları Kısa Vadeli Hedefler arasına konulmuştur. Bu hedefle köklü bir geçmişi olan Çekiciler Sokağı'nda ağırlıklı olarak geleneksel el sanatları ürünleri ile yöresel ürünlerin satışının yapılması ve oymacılık sanatının gelecek nesillere aktarılması için İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Amasra Belediyesi, Amasra Kaymakamlığı ve ilgili STK'lar sorumluluğunda kurslar açılması planlanmıştır (Anonim, 2013b:47).

Bu araştırmada çekicilik sanatı incelenmiştir. Bu kapsamda çekicilik sanatıyla

geçimini sağlayan Ahatlar Köyü sakinleriyle görüşülerek konuyla ilgili bilgiler alınmış ve ürünler fotoğraflandırılmıştır. Çekiciler Çarşısı gezilerek orada bulunan atölyelere gidilmiş, ustalarla görüşülerek ürünlerin fotoğrafları çekilmiştir. Kullanılan hammadde, malzeme, yöntem ayrıntılı şekilde analiz edilerek ürünlerin pazar alanları, sanatın geçmiş ve günümüzdeki durumu, literatür araştırması sonucu edinilen bilgiler ışığında araştırmada yerini almıştır.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Çalışmanın konusunu; çekicilik sanatında kullanılan malzemeler, ürünün yapım aşamaları, kullanılan hammadde kaynakları, geçmişteki ve günümüzdeki durumu oluşturmaktadır.

Öncelikle Bartın'ın ve ilçesi Amasra'nın tarihi, iklimi, coğrafi özellikleri hakkında kısaca bilgi verilerek Ahatlar Köyü ile burada faaliyet gösteren atölyeler ve Amasra Çekiciler Çarşısı'nda incelemeler yapılmış, üretilen ürünler hammadde ve üretim tekniği yönünden incelenmiş ve pazarlama koşulları tespit edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda çekicilik sanatının geçmişe oranla azaldığı görülmüş, azalma sebepleri tespit edilmiştir. Bunun için ne tür önlemlerin alınabileceği belirtilmiş, bu sanatı yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak adına önerilerde bulunulmuştur.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Kültürel değerler toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bu değerlerin bir kısmı zaman içerisinde toplumun ihtiyaçlarına cevap veremediğinden değişebilmekte hatta tarihin seyri içinde kaybolabilmektedir. Bazıları ise şekil değiştirerek varlıklarını sürdürebilmektedir. Tüm bunlara paralel olarak nalbantlık gibi el sanatları da tarihi süreçte ya kaybolup gitmekte ya da değişmektedir. İşte bu noktada çalışmanın amacı da ortaya çıkmaktadır. Yok olmaya yüz tutmuş el sanatlarımızın geriye kalan ve sayıları azalan temsilcilerinin konuyla ilgili bilgi, tecrübe, duygu ve düşüncelerini derlemek, bu sanatı kalkındırmak ve geleceğe taşımak adına yapılan çalışmalara katkıda bulunabilmektir.

Geleneksel Türk Sanatları yelpazesinde çok çeşitli, köklü sanatlarımız mevcuttur. Bunlardan biri de “Ahşap Oymacılığı” sanatıdır. Ahşap oymacılığı kullanım alanlarına göre çeşitlenmektedir. Değişen yaşam standartlarına bağlı olarak ihtiyaçtan çok zevke hitap eden Geleneksel Türk El Sanatları eski önemini kaybetmiştir.

Toplumların duygularını ve sanatsal beğenilerini aktarma aracı olan geleneksel el sanatları, döneminin değer yargılarından, politik eğilimlerinden, ekonomik durumlarından

etkilenmiştir (Kahveci, 1998:387).

Geleneksel Türk El Sanatları, toplumun gelenek ve görenekleri çerçevesinde sahip olduğu kültür ve sanat düzeyinin bir yansımasıdır. Yani toplumların ortak tarih anlayışlarını, kültürel ve sanatsal birikimlerini, estetik bilinçlerini, yaşam biçimlerini, duygu ve düşüncelerini yansıtan birer ayna vazifesi görür. Bu durumda geleneksel sanatlarımızın kaybolma nedenlerini araştırmalı, kaybolanları tekrar gün yüzüne çıkarmalı, devamını sağlamak adına bir takım tedbirler alınmalıdır (Altıntaş, 2016:159).

Bu çalışmada çekicilik sanatının geçmişteki ve günümüzdeki durumunun incelenip analiz edilmesi, hammadde, üretim tekniği, yapım aşamaları, üretilen ürünler ve pazarlama koşullarının araştırılması ve fotoğraflarla belgelendirilmesi amaçlanmıştır. Bu sanatın kaybolmaması ya da devamının sağlanması adına ne gibi tedbirler alınması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bunun için öncelikle günümüzde Amasra’da ahşap oyma sanatıyla uğraşanlar tespit edilmiş, atölyeler gezilerek bu uğraşmayı sürdüren ustalarla yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen verilerle günümüzdeki durumu tespit edilerek çekicilik sanatının geliştirilip bu sanatı yaygınlaştırmanın yolları aranmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın çalışma alanı Bartın ili Amasra ilçesi ve “çekicilik” sanatı ile uğraşan kişilerdir. İlçede bu el sanatı ile 37 kişi uğraşmaktadır. Araştırma grubuna çekicilik sanatı ile uğraşan kişilerden 18’si tesadüfi örnekleme alınmıştır. Bu kişilerden ikisi ile telefon görüşmesi yapılmış, 16’sı ile yüz yüze görüşme sağlanmıştır. Diğer kişiler köyde ve ilçede olmadıklarından görüşme sağlanamamıştır.

1.4. VARSAYIMLAR

1- Görüşme yapılan bireyler ahşap oymacılığı konusunda yeterli bilgiye sahiptirler.

2- İncelenen ahşap örnekleri evreni temsil edecek özelliklerdedir.

1.5. TANIMLAR

Kelime anlamları için TDK Türkçe Sözlüğü esas alınmıştır.

Amfora: İki kulplu, dibi sivri, dar boyunlu, karnı geniş testi.

Biz: Tahta saplı, ucu kancalı, bir nevi tığa benzeyen, hasır örücülüğünde kullanılan alet.

Cible: Kestane ağacının kabuğunun Amasra yöresindeki adı.

Eros: Yunan mitolojisinde aşk tanrısının adı.

Fildişi: Fillerin uzamış olan kesici dişleri.

Gergef: Üzerine kumaş gerilerek nakış işlemeye yarar, çoğu dikdörtgen biçiminde olan çerçeve.

Gomalak: Mobilya cilası ve zambak yapımında kullanılan, alkolde eriyen bir tür hayvansal reçine.

Kaligrafi: Güzel yazı sanatı.

Kiniş: Marangozlukta tahta üzerine boydan boya açılan, kesiti kare veya dikdörtgen biçiminde kanal.

Kiriş: Yapılarda dört köşe kalın keresteden, demirden veya betonarmeden yapılmış yatay destek parçası.

Konsol: Duvar kenarına yerleştirilen, üstüne ayna ve başka süs eşyası konulan, çekmeceli, dolaplı mobilya.

Kontrast: Karşıt, karşıtlık.

Külek: Bal, yağ, yoğurt gibi şeyler koymaya yarar tahta kova.

Külhan: Hamamların su ısıtılan ocak kısmı.

Kümbet: Kubbe, koni, piramit biçiminde damı olan, yuvarlak ve köşeli yapı, kubbe biçiminde toparlak kabartı.

Masif: Kasalı çalgılarda kullanılan enli, tek parça ağaç.

Medusa: Yunan mitolojisinde gözlerine bakana taş çevirdiğine inanılan yılan saçlı, keskin dişli, dişi canavar.

Müstemleke: Sömürge.

Nalbantlık: Hayvanların ayağına nal çakma mesleği.

Nefti: Maviye çalan koyu yeşil.

Nihale: Tencere altlığı.

Niş: Duvar içinde bırakılan oyuk.

Rahle: Üzerinde kitap okunan, yazı yazılan, bazıları açılıp kapanabilen alçak, küçük masa.

Saç: Üzerinde ekmek ya da yufka pişirilen yuvarlak hafif kavisli tepsi.

Sedef: Midye, istiridye gibi deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan, sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz, sert bir madde, bu maddeden yapılmış veya bu madde ile süslenmiş.

Sikke: Madeni para, madeni paralara vurulan damga.

Soymuk: Amasra'da, mısır koçanının üzerini örten mısır yaprağının yöresel adı.

Şapel: Küçük kilise, büyük kiliselerin içinde bir azizin adına ayrılmış, küçük ibadet yeri.

Takunya: Genellikle hamam vb. ıslak tabanlı yerlerde kullanılan, yüksek ökçeli, ağaçtan yapılmış bir tür ayak giysisi, nalın.

Telkari-Kündekari: Tel durumundaki gümüşü, altını örerek veya bir şey üzerine kakarak yapılan iş, kakmacılık.

Tonoz: Yarım silindir biçiminde tavan örtüsü.

Yayık: Yoğurt ya da süttten yağ çıkarmaya yarayan araç.

Yiv: Bir yüzeyin üzerinde çizgi biçiminde olan, sarmal girinti veya çıkıntı. Bir sütun gövdesinin veya bir vazo karnının çevresine eşit aralıklarla paralel veya sarmal olarak uzunlamasına açılan oyuk.

Zivana: İki ucu açık küçük boru, bir kilit dilinin yerleşmesi için açılmış delik, direk başlarında bırakılan çıkıntı, testere biçiminde açılır-kapanır bağ bıçağı, sınır.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL/KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölüm; “Ahşap Sanatı ve Tarihsel Gelişimi”, “Ahşap Oymacılığında Kullanılan Teknikler”, “Konu İle İlgili Araştırmalar” alt başlıklarından oluşmaktadır.

2.1.AHŞAP SANATI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Ağaç, uzun ömürlü olup, her yıl büyümesi artan, odunsu dokusuyla boyu 5 m’den fazladır. Bir ya da birden çok gövdeli, 5 m’den kısa olanlarsa çalı sınıfına girmektedir. Kök, gövde, taç yani dal ve yapraklardan oluşur. Büyüme aşamasında önce gövde uzar, sonra bunun ucunda dallar oluşur. Bu “birincil büyüme”dir. Sonra ağacın gövde ve dalları kalınlaşır. Bu “ikincil büyüme” ağacın özelliklerinin oluşması bakımından birincil büyümeden daha önemlidir (Asarcıklı ve Keskin, 2005:1, Sancak, 2013:30).

Ağacın hammadde olarak kullanılmasındaki oran, teknoloji gelişse de düşmemiştir. Bunu sahip olduğu anatomik özelliklerine, işleme kolaylığına bağlamak gerekir.

Ağacın endüstride kullanım alanları şu şekildedir:

- Kereste, ambalaj, parke üretiminde,
- Mobilya, ahşap ev, karasör üretiminde,
- Ahşap levha olarak üretiminde,
- Kalem, kâğıt, fiç, kibrit gibi günlük ihtiyaçların üretiminde kullanılır (Asarcıklı ve Keskin, 2005:1).

Ağaç malzemenin piyasada bulunuş şekilleri ise aşağıdaki gibidir:

- Tomruk: kabuksuz olup yuvarlak ağaç gözdesidir.
- Kereste: tomrukların biçilmesiyle elde edilir.
- Lata: ahşap parçalarına denir.
- Çıta: kalınlığı tahta gibi, eni tahtadan az olan ahşap parçalarıdır (Asarcıklı ve Keskin, 2005:8).

Tabiat şartlarına bağlı olarak biçim alan ve çevre şartlarına göre değişen el sanatları, insanların ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile ortaya çıkmıştır. Toplumun kültürel özelliklerini yansıttığından “geleneksel” vasfı kazanmıştır (Aşasın, 2009:1).

En eski ve en yaygın yapı malzemelerinden biri ahşaptır. Ahşap kelimesinin kökü Arapçadır. Ağaçtan kesilmiş muntazam malzeme anlamına gelir (Sancak, 2013:21).

Heykelden süs eşyasına kadar elde edilen ürünler, ağacın yontulup işlenmesiyle elde edilir. Mimari alanda; kapı ve pencere kanatlarında, tavan ve sütunlarda kullanılmıştır. Yapılan kazılar ve araştırmalar sonucu elde edilen verilere göre ahşap işçiliği çok eskilere dayanan bir sanattır (Arlı, 1990:22).

Türkler İslamiyet'ten önce Orta Asya'da ağacı kutsal saymışlar, sanat yapıtlarında da kullanmışlardır. Kurganlarda, özellikle Pazırık'ta çıkarılan ağaç işi buluntulardan bu anlaşılmıştır (Anonim, 2012b:7). Orta Asya'dan beri Türklerin kullandığı, ağacın kullanılmayan yerlerinin kesici aletlerle çıkarılıp şekillendirilmesi geleneksel el sanatlarımızdan olan "ahşap işçiliğidir". Ahşap işçiliğinde, ceviz, elma, armut, abanoz, gül ağacı ve sedir en çok tercih edilen ağaçlardır. (Aşasın, 2009:11).

Tarih boyunca insan, yaşamı kolaylaştıracak gereçleri, doğadaki malzemeleri biçimlendirerek meydana getirmiştir. Bu gereçler aynı zamanda o dönemin yaşama biçiminin yansıdığı kültür belgeleridir. İşçilikleri de yörelere ve dönemlerine göre çeşitlilik gösterir (Öztürk, 1998:88).

Türklerin gerek Orta Asya'da, gerekse Anadolu'da kurdukları medeniyetler sayesinde büyük ve zengin bir kültür birikimine sahip olmaları, bu birikimi gittikleri her yere taşımaları, yurdumuzun el sanatları ve kültür merkezi olarak tanınmasında önemli etkenlerdendir. Ayrıca Anadolu'nun Asya'yı Avrupa'ya bağlayan bir köprü durumundaki coğrafi konumu ve buranın göç ve ticaret yolları üzerinde bulunması da önemli etkenlerdendir (Kahveci, 1998:387).

Toplumların duygularını ve sanatsal beğenilerini aktarma aracı olan geleneksel el sanatları, döneminin değer yargılarından, politik eğilimlerinden, ekonomik durumlarından etkilenmiştir (Kahveci, 1998:387).

Mimariye bağlı olarak gelişen ahşap işçiliği, bölgelerin coğrafi koşullarına göre biçimlenerek Anadolu'da Selçuklu Döneminden itibaren uygulanarak gelişmiştir (Özköse, 2001:58).

Türklerde ağaç oymacılığının ilk örnekleri Pazırık ve Noin Ula kazılarında çıkarılan Asya Hunlarına ait masalar, at koşum takımları verilebilir. Çinliler bile masayı Türklerden öğrenmişlerdir (Ersoy, 1993:2).

Ağaç oymacılığın en güzel örneklerine Türk saraylarında rastlanmaktadır. 448'de Atilla'yı ziyaret eden Bizans elçisi Priskos; bütün odaların, eşyaların ağaçtan yapılmış olduğunu, sarayın her tarafının oyma tekniği ile süslenmiş olduğunu ve sütunların dahi ağaç

olduğunu belirtmiştir. İnsanoğlunun güzeli bulma çabası ve süsleme tutkusunu, dolap, kapı ve pencere kapaklarından tavanlara kadar her yüzeyi, kullandığı eşyaları oyma, kakma gibi tekniklerle donatmalarına sebep olmuştur (Ersoy, 1993:2).

Süsleme, İslam sanatının özüdür. Sanat eserlerinin anlamını teşkil eder. İslam sanatının her dönemi kendine özgü süsleme üslubuna sahiptir ve eski motifler ya değiştirilir ya da stilize edilerek yeni motifler farklı tarzlarda ortaya çıkarılır (Ersoy, 1993:3).

Erken İslam Dönemi'ne ait bazı ağaç işleri, Bağdat'ın kuzeyinde Dicle Nehri civarında bulunarak Metropolitan Müzesi'ne getirilmiştir. Bu parçalar 7 ve 9.yy arasındaki ağaç süsleme hakkında bilgi vermektedir. Bu parçalar üzerinde ağırlıklı olarak asma dalları, üzüm salkımları, palmentler, kıvrık dallar gibi bitkisel motifler kullanılmıştır (Ersoy, 1993:3).

Türk Sanatı'nda da ahşap cami geleneğinin en erken örnekleri Orta Asya'da Gazneli ve Karahanlılara ait kalıntılarda görülmektedir (Ersoy, 1993:4).

Anadolu'da en eski ahşap işçiliği örnekleri Frig Uygarlığına aittir. Bunlar dışında Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerinden günümüze ulaşan örnekler de mevcuttur (Yılmaz, 2001:7).

13.yy.'da ağaç işçiliği belirli bir üslup olma özelliği kazanmıştır. Bu üslubu hazırlayan beylikler 12.yy.'da Saltuklu, Artuklu, Mengüçüklü beylikleridir. Selçuklularda ağaç işçiliğinin önemli bir yeri vardır. Dinsel yapılardaki bezemelerde geometrik ve bitkisel öğeler ön plandadır. Bu bezemeler zemin üzerine kabartma olarak yapılmıştır. Çok nadir olarak insan veya hayvan figürlerine de rastlanmıştır (Ersoy, 1993:5).

Selçuklu ağaç oyma ustaları her çeşit ağacı kullanmış, değişik teknikler uygulamışlardır. En çok kullanılan ağaçlar arasında ceviz, elma, armut, gül, abanoz ve sedir ağaçları sayılabilir (Ersoy, 1993:5,6).

Selçuklulardan günümüze kalan ahşap eserlerde geometrik desenlerin yanı sıra bitkisel motifler, yazı ve çok az da figür kullanıldığı görülmüştür. Bitkisel motiflerde kıvrık dallar bezemenin esasını oluşturmaktadır. Ağaç işlerinde çok sık kullanılan bir motif de dörtlü saç örgüsüdür. Bu dönemde ağaç işçiliğinin şaheserlerinin minberler oluşturur. 13.yy minberleri sert bir ağaç üzerine çeşitli ağaç parçalarıyla doldurularak şekillenmiş ve birbirine uydurulmuş oluklar birleştirilerek yüzey geometrik formlarla ve yıldız şekilleriyle dekorlanmıştır. 14.yy'da teknik gelişerek kalın ahşap bloklar üzerine küçük mozaik parçalar yerleştirilmiştir. Esas alanlar ise geometrik ve bitkisel motifler ve yazı ile bezenmiştir. Bu bezemeler çokgen ve yıldızlar içinde kullanılmıştır. 14.yy Selçuklu Sanatı, Osmanlı Sanat

Üslubuna geçişi hazırlayan bir dönemdir (Ersoy, 1993:6).

Selçuklu ve Beylikler dönemi ağaç eserler daha çok cami kapısı, mihrap, dolap kapakları gibi mimari elemanlar olup üstün işçilik içermişlerdir (Anonim, 2012b:7).

Minberinde yoğun ahşap işçiliği kullanılan ve günümüze ulaşabilmiş camiler; Divriği Ulu Camii, Konya Alaeddin Camii, Aksaray Ulu Camii, Ankara Alaeddin Cami, Ankara Arslanhane Camii'dir. Bunların dışında eskiden ahşap sütunlarla taşınan camiler ise Erzurum Ulu Camii ve Konya Sahip Ata Camiileridir (Anonim, 2012b:8).

Selçuklu Dönemi eserlerinde zaman zaman Orta Asya geleneği olan hayvan figürleri de işlenmiştir. Osmanlı Döneminde ise bu elemanlar taştan ve daha sade yapılmaya başlanmış, ahşap işçiliği dolap kapağı, pencere, konsol, giriş, tavan, sanduka gibi eserlerle sınırlanmıştır. Bunun yanında ahşap işçiliği, sehpa, çekmece, sandık, taht, rahle, kaşık gibi gündelik eşyalarda daha çok uygulanmıştır. Tarihi ahşap evlerin cephe, saçak, tavan süslemeleri oyma ve sahte künde kari tekniği ile yapılmıştır. Devir devir değişik stiller de kullanılmıştır. Osmanlı Döneminde ahşabın boyanarak süslenmesi de söz konusudur. Özellikle 15.yy.dan itibaren niş, yüklükler, dolaplar resimlendirilmeye başlanmıştır. Edirne, ağaç işçiliğinde önemli merkezlerden biri idi. Edirnekari; ahşabı boyama tekniğidir (Özköse, 2001:9,58).

Osmanlı Dönemi dini inanış, yaşamın tüm alanında etkili olduğu gibi sanatta da etkiliydi. Müslümanlar sanatta bezeme yolunu tercih etmişlerdir. Bu bezeme sanatı başlangıçtan beri soyuta yönelmiş olup, kullanılan hiçbir çizgi veya motif rastgele değildir. Her biri evrenin düzenini ifade etmek için düşünülmüş kullanılmış birer semboldür (Ersoy, 1993:1).

Osmanlı Döneminde ahşap işçilikli eşyalarda bolca kakma tekniği uygulanmıştır. Bu teknikte sedef, fildişi, gümüş gibi değerli taşlar da kullanılmıştır. Bu teknikle yapılan bezemeler beşik, rahle, kaşık, takunya gibi birçok eşyada görülmektedir. Ahşaptan, rölyef tekniğiyle bezenmiş saltanat kayıkları da yapılmaktaydı. Bu bezemelerin yapılma amacı süsleme değil, deniz üzerinde kayığın uzaktan algılanabilirliğini artırmak olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu şekilde betimlenen biçimler, yüzeyden daha çıkıntılı olduğundan ışık-gölge kontrastını artırıp formun daha belirgin olarak ortaya çıkmasını sağlamaktır (Yılmaz, 2001:14).

Padişahlardan 2. Abdülhamit ağaç işlemeciliğine büyük önem vermiştir. Bizzat kendi atölyesinde marangozluk da yapmıştır (Aşasın, 2009:13).

Batılılaşma döneminde ahşap işçiliği de batı etkisinde kalarak geleneksel motif ve kompozisyonundan uzaklaşmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında ise ahşap işçiliği sürdürülmüştür (Ersoy, 1993:3).

Bunlar genellikle teknik beceri ve bezemelerin öne çıktığı çalışmalardır. Bu çalışmaların geleneksel bir dil oluşturması, ustanın hünerlerini çırağa aktarmasıyla sağlanmıştır. Günümüze ulaşan ahşap işlerinin çoğu mimariye özgü kapı, minber, mihrap, pencere kanatları gibi elemanlardır. Ayrıca sandık, dolap, beşik, rahle, tabak, kaşık, oyuncak gibi günlük kullanım alanında da örnekler mevcuttur. Bunlardaki motifler ise çoğunlukla gelenekselleştirilmiş temalardır. Bunun nedeni Anadolu'da inançların sanat ürününe konu oluşudur. Ahşaptan yapılmış, motiflerle bezenmiş çeşitli gereçlerin en eski örneklerini Frig Uygarlığının başkenti Gordion'daki Tümülüslerden çıkarılan ve Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenen masa, tabure, tabak gibi çeşitli eşyalar oluşturmaktadır. Ahşaplardaki bezemeler aynı zamanda üretildiği dönemin düşünsel ve sosyal yapısını da yansıtmaktadır. Ahşaptan yapılan mimari elemanlar üzerinde uygulanan oyma, kabartma ve kalem işi tekniğindeki bezemeler, geleneksel yapı biçimimizin önemli öğelerindedir. Ahşabın genellikle mimaride kullanılması, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemindeki örneklerde görülmektedir (Yılmaz, 2001:8).

Kısaca, Anadolu'da dini mimaride ahşap; mihrap, minber, kapı, mezar sandukalarında ve kümbetlerde kullanılmıştır (Anonim, 2012b:26).

Anadolu'da sivil mimaride ahşap; evlerinin, saray ve köşklerinin kapı, pencere kanatlarının süslenmesinde ve tavan işlemlerinde kullanılmıştır (Anonim, 2012b:26).

Anadolu'da kullanım eşyası olarak ahşap; sehpa, çekmece kapakları, Kur'an-ı Kerim muhafazası, sandık, yazı takımları, vazo, teşbih, takunya, tavla, rahle, pipo, beşik, ağızlık, kalemler, külek, yayık, kaşıklık, süs kaşıkları, kasnak, elek, sofr altlığı, baston, asa, yazma baskı kalıpları, dokuma tezgâhları, çıkırık, at arabalarında kullanılmıştır. Ağaç işlemeciliğinin en güzel örneklerinden olan baston ve asalar yürürken kuvvet almak için yapılmış sopalardır. Aynı zamanda giyimi tamamlayan aksesuar olarak da kullanılmışlardır. Günümüzde ise dekoratif eşya olarak evleri ve dükkânları süslemektedirler (Anonim, 2012b:26).

Buraya kadar literatür araştırmalarından edinilen bilgilere göre ağaç; yeme-içme, barınma gibi ihtiyaçları karşılamak amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Zamanla oyma, kesme, kakma gibi bir takım tekniklerle estetik boyut kazandırılmıştır. Geleneksel malzeme ahşap; üzerinde bulunduğumuz coğrafyada; mimaride, çeşitli eşyalarda kullanılmıştır.

Ahşabın doğa koşullarına karşı dayanıksız olması günümüze fazla ulaşamamasına neden olmuştur. Ahşabın yurdumuzda kolayca elde edilmesi, maliyetinin düşük, hafif, kolay işlenebilir bir yapıda olması kullanım alanlarını da artırmıştır (Yılmaz, 2001:7). Hem estetik açıdan dekorasyonlarda hem de ihtiyaçları karşılamak adına hala en çok kullanılan malzemedir. Bu temel kullanım alanlarıyla el sanatlarının gelişmesine sebep olmuştur. Kimi zaman metaller ve kıymetli taşlarla da süslenip göz zevkine de hitap etmeye başlamıştır. Ancak el ile ahşap oymanın uzun sürmesi ve maliyetinin fazla olmasından dolayı el oymacılığı yerine daha çok makine oymacılığı yapılmaktadır. Makineler üretimi hızlandırmış, seri üretimle maliyeti düşürmüş, ucuza daha fazla işçi çalıştırması imkânı ile de makineli işçiliğin artmasında önemli rol oynamıştır. Makineli seri üretim ile rekabet edemeyen el oyması yapan atölyelerin alıcıları azalmış ve sayıları gitgide düşmüştür. Emeğinin karşılığını alamayan ustalar, ekonomik kaygılardan dolayı bu mesleği çocuklarına devredememişlerdir (Sancak, 2013:22).

2.2.AHŞAP İŞLEMEDE KULLANILAN TEKNİKLER

Yeme-içme, barınma gibi ihtiyaçları karşılamak amacıyla kullanılmaya başlanan ahşap, zamanla oyma, kesme, kakma gibi bir takım tekniklerle estetik boyut kazanmıştır. Geleneksel bir malzeme olan ahşap; üzerinde bulunduğumuz coğrafyada; mimaride, çeşitli eşyalarda kullanılmıştır. Ahşabın yurdumuzda kolayca elde edilmesi, maliyetinin düşük, hafif, kolay işlenebilir bir yapıda olması kullanım alanlarını da artırmıştır (Yılmaz, 2001:7). Hem estetik açıdan dekorasyonlarda hem de ihtiyaçları karşılamak adına hala en çok kullanılan malzemedir. Bu temel kullanım alanlarıyla el sanatlarının gelişmesine sebep olmuştur. Kimi zaman metaller ve kıymetli taşlarla süslenip göz zevkine de hitap etmeye başlamıştır. Ahşabın çok yönlü kullanım amacına hizmet eden teknikler kullanılmıştır. Bu teknikler hakkında literatür araştırması yapılarak kısaca bilgi verilmiştir.

YÜZEY OYMA: Rölyef ve heykellerde örneklenir. En yaygın biçimde kullanılan tekniktir (Yılmaz, 2001:50). Bu teknik Anadolu'da 12-15.yy.lar arasında çokça kullanılmıştır. Bu teknikle bitkisel, geometrik, figüratif ve kaligrafik süslemeler uygulanabilmektedir. Yüzeyde farklı derinliklerde ve tekniklerde uygulanmıştır (Anonim, 2012b:8, Bayrakal, 2007:13).

Rölyefler ise yontulma biçimlerine göre;

-Eğri Kesim Tekniği: Anadolu taş işçiliğinde İran bölgesi Büyük Selçuklu alçı işçiliğinde sık karşılaşılan bir tekniktir. Anadolu ahşap işçiliğinde ise erken örneklerde stilize yarım palment motifiyle kullanılmıştır. Bu teknikte kullanılan geometrik öge, bir veya

iki ince yiv şeklinde bütün kompozisyon yüzeyini dolaşan çizgiler şeklindedir (Öney, 1989:143, Akçay, 2014:16).

-Düz Yüzeyle Derin Oyma: Henüz işlenmemiş düz ahşaplardan ismini almıştır. Motiflerin düz yüzeye 3 ya da 4 mm.yi geçmeden az derinlikte işlenmesi az derin oyma, 4 mm.den daha derin oyularak işlenmesine de derin oyma denilmektedir (Öney, 1989:137, Akçay, 2014:15).

-Yuvarlak Yüzeyle Derin Oyma: Henüz işlenmemiş yuvarlak ahşaplardan ismini almıştır. Motiflerin yuvarlak yüzeye 3 ya da 4 mm.yi geçmeden az derinlikte işlenmesi az derin oyma, 4 mm.den daha derin oyularak işlenmesine de derin oyma denilmektedir (Öney, 1989:141, Akçay, 2014:15).

-Çift Katlı Kesim Tekniği: Bu teknik rölyef olarak da bilinmektedir. Yazı bordürlerinde, kitabelerde, arabesk dekorlarda kullanılarak zengin bir görünüş kazandıran ve en yaygın olarak kullanılan işçilik tekniğidir. Kabartmalar, engebeli yuvarlak bir düzey meydana getirmektedir. Ankara Etnografya Müzesi'nde sergilenen Kızılbey Camii kapısı ve kürsüsü örnek olarak gösterilebilir (Özköse, 2001, Akçay, 2014:15).

EKLEME: Uygulanış şekillerine göre;

-Kündekari: Minberlerin yanında ve kapılarda kullanılan bu teknik büyük ustalık gerektirir. İslam sanatında en erken örneklerini 12.yy.da Mısır, Halep ve Anadolu'da vermiştir. İslam kültürü içinde doğup şekillenmiştir. Küçük, geometrik ahşap parçaların birbirine geçmesi ile elde edilir. Kündekari tekniği yapılışına göre hakiki ve taklit kündekari olarak 2'ye ayrılır. Yurdumuzda bu teknikle yapılmış minberleri olan camiler; Konya Alaeddin Cami, Siirt Ulu Cami, Beyşehir Eşrefoğlu Camileri örnek gösterilebilir (Ersoy, 1993:3, Bayrakal, 2007:10).

-Çıtakari: Tavan yüzeyine çıtaların çakılmasıyla oluşan geometrik bezemelerdir. Oluşturulmak istenen motife göre çıtalar birbirine çakılır. Yuva açarak birbirine geçirilerek de yapılabilir (Bayrakal, 2007:15).

-Kakma: Marketri veya marköteri de denilen bu teknik, düz bir zeminin oyulmasıyla, oyulan yerlere aynı ölçülerde renkli parçalar yerleştirilmesi ile yapılan bir süsleme tekniğidir. Osmanlı Saraylarında bu renkli parçalar sedef, fildişi gibi kıymetli taşlardan oluşmaktadır ve kakma yapan ustalara Cema'at-i Kündekaran denilmektedir (Asarcıklı ve Keskin, 2005:184, Akçay, 2014:19). Zemine çizilen desenler belli derinliklerde oyulup çıkarılır. Çıkarılan bu parçalar kalıp olarak kullanılarak aynı boyutlarda kesilen parçalar ya

ahşap ahşaba, ya sedef veya fildişi ahşaba ya da taş başka bir taşa gömme işlemine kakma denir. Anadolu'da eski zamanlardan beri kullanılmış fakat yavaş bir seyir izlemiştir. Anadolu'da ilk örneklerini 13. Yüzyılın sonunda vermeye başlamış, 16. yüzyıldan itibaren ise Osmanlı'nın çokça kullandığı bir teknik olmuştur (Özköse, 2001:67, Bayrakal, 2007:15).

-*Kafes*: Çakma tekniği olarak da bilinir. Anadolu Selçuklularında özellikle minberlerin korkuluk kısmında kullanılan bir tekniktir. Ahşap kirişlerin geometrik üçgenler, yıldızlar gibi şekiller oluşturacak biçimde bir araya çakılmasıyla elde edilir. Örneklerine Ankara'daki Ahi Elvan Camisi'nde ve Beyşehir Eşrefoğlu Camisi'ndeki minber korkuluklarında rastlamak mümkündür (Çal, 2000:35).

ŞEBEKELİ OYMA TEKNİĞİ: Dekupe ve ajur da denilen bu teknik, kontrplağın veya masifin her iki yüzeyinin de aynı şekilde kıl testeresi, farekuyruğu, dekupaj testere gibi aletlerle kesilip çıkartılması işlemidir. Bıçak, yüzeyden zemine dik tutularak kesim işlemi yapılmalıdır. Bu teknikle kesilen ahşap dantel görünümü vermektedir. Daha çok rahlelerde rastlamak mümkündür. İlk olarak nerede ve ne zaman yapıldığına dair bir şey bilinmese de 3000 yıl önce Mısır anıt mezarlarında bulunan ince ahşap levhalarda ilk örneklerine rastlanmıştır. Bu tekniğin mucidi kakma sanatının da mucidi olarak kabul edilen ünlü Fransız oymacı Andre Charles Boulle'dır. Aynı zamanda Boulle, kesme-oyma tekniklerini ve araçlarını kullanan ilk marangozdur. Türk İslam Eserleri Müzesi'ndeki "Keykavus bin Keyhüsrev" yazılı rahle bu tekniğe verilecek en güzel örnektir (Akçay, 2014:16).

TORNA: Parçalara silindirik, dairesel, yuvarlak vb. biçimlerin verilmesidir. Torna makinesinde veya elle oyma kalemleri, çakılar, bıçaklar yardımıyla oyularak şekillendirilmesi tekniğidir.

Ahşap elemanlarının birleşimindeki teknikler kınışlı, lambalı, kanal, kırlangıçkuyruğu, zıvana gibi isimler alır. Ahşap doğal bir malzeme olduğundan çürümelere ve haşerelere karşı fırınlanması gerekir. Önce zehir banyolarında (bakır oksit) uzun süre tutulur sonra gölgede uzun süre kurutulur. Ahşap ayrıca rutubeti ve buharı emerek şişer ve deforme olur. Sıcakta ise rutubetini kaybederek çeker ve çatlar. Bunun için:

-Yüzeyi yağlı boya ile boyanır.

-İspirtoda eritilmiş gomalak ile iyice pamukla yedirilerek cilalanır.

-Ahşabın yüzeyi zımparalanır, istenirse boyanır ve verniklenerek tozsuz ortamda kurutulur.

-Ahşabın yüzeyine eritilmiş bal mumu sürülüp keçe ile iyice ovulur (Yılmaz,

2001:144).

2.3.KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yılmaz (2001) çalışmasında geleneksel ahşap işçiliğini, tarihteki örneklerini, ahşabın mimaride kullanımını, mevcut örneklerini, kullanılan motifleri, ahşap eşyaları ve örnek resimlerini, saltanat kayıklarındaki ahşap işçiliğini ve baş heykellerini, örnek resimlerini, ahşap işçiliğinde kullanılan formları, üsluplarını, motif temalarını ve simgesel anlamlarını, tekniklerini, Türkiye’de çağdaş ahşap yontu sanatını ve örneklerini sunmuştur. Çalışmanın sonuç bölümünde, zanaatkârın ve sanatçının birbirlerinden etkilendikleri, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinin ahşap işçiliğinin değerlendirmesi, kültürel birikimin ahşap işçiliğine yansımaları, taş ve ahşabı işleyen ustaların karşılaştırılması, Anadolu’da ahşap işçiliğinin kullanım alanları ve teknikleri, İslamiyet’in ahşap işçiliğine etkileri, Türkiye’de çağdaş ahşap yontu sanatçılarının isimleri ve bu sanata etkileri, geleneksellikten uzaklaşılması, bunun nedenleri ve araştırmacının önerileri yer almaktadır.

Aşasın (2009) çalışmasında Geleneksel Türk El Sanatlarımız içerisinde yer alan, önemli bir yere sahip olan Ahşap ve Taş İşçiliği ile ilgili yazılmış ulaşılabilen bütün kaynakları literatür taraması yöntemi kullanarak araştırmış ve elde edilen kaynaklarla bir bibliyografi hazırlamıştır. Araştırma kapsamında sadece Ahşap ve Taş İşçiliği ile ilgili bilgilere yer vermiştir. Elde edilen kaynakların künye bilgilerini yazarlar açısından sınıflandırılarak kaydetmiştir. Araştırmada öncelikle, el sanatlarının tanımını yapmış, Geleneksel Ahşap İşçiliğinin tarihi gelişimine yer vermiş, kullanılan ağaçlara değinmiş, ahşap işçiliğiyle ilgili kavramların tanımlarını yapmış, ahşap işçiliği tekniklerine değinmiş, fotoğraflarla da araştırmasını örneklendirmiştir. Daha sonra elde edilen bulgularla bibliyografi hazırlamıştır.

Kahveci (1998) araştırmasında, Anadolu’nun el sanatları ve kültür merkezi olarak tanınmasının nedenlerine değinmiş, devamında ise çalışmanın tarihinde el sanatlarının durumunu değerlendirmiştir.

Ersoy (1993) çalışmasında, İslam Dininin sanata etkilerini, özgün İslam bezemesinin anatomisini, Türk sanatında ağaç işçiliğini, Selçuklu devri ağaç işçiliğini, ahşap işlerinin kitabın yazıldığı tarihe kadar gelen örneklerinin kataloğunu, ahşap malzemelerini ve tekniklerini, kullanım alanlarını, ahşabın tipolojik gelişimini ve motiflerini sunmuştur. Sonuç olarak Selçuklu ve Osmanlı dönemleri ahşap işçiliği karşılaştırmıştır.

Sancak (2013) araştırmasında, yıllardan beri süre gelen “İnegöl Ahşap Oyma Sanatı”nın tanınmasını sağlamış, bu sanatın İnegöl’deki yerini, günümüzdeki durumunu ve

pazarlama olanaklarını, kullanılan teknikler ve kullanılan araç-gereçlerini, kullanılan desen ve kompozisyon özelliklerini belirtmiştir. Araştırmanın evreni, İnegöl ahşap oyma atölyeleridir. Ahşap oyma ürünlerini temsilen 50 ürün ele almış, İnegöl'deki 25 ahşap oyma atölyesinde görev yapan 50 ahşap oyma ustasına anket formu uygulamış ve analizlerini yapmıştır. Araştırma sonucuna göre, İnegöl'de ahşap oymacılığı daha çok mobilyacılık sektöründe kullanılmaktadır. Bu firmalarda el oymacılığı yerine daha çok makine oymacılığı yapılmakta olduğunu saptamıştır. Makineli üretime geçişin nedenlerini, el işçiliğinin azalmasının nedenlerini saptamıştır. İnegöl'de mobilya oymacılığının tanıtımının ve pazarlama olanaklarının artırılması için yapılanlara değinmiştir.

Altıntaş (2016) çalışmasında, kaybolmaya yüz tutmuş, kaybolan ya da fonksiyon değiştiren el sanatlarının kaybolma, değişme sebeplerini anlatmıştır. El sanatlarıyla uğraşan ustaların karşı karşıya bulunduğu ticari sorunların analizini yapmış, bunları önlemenin yollarını sunmuştur.

Akçay (2014) araştırmasında, Antalya Müzesi Etnografya Bölümü'nde teşhirde bulunan süslemeli 49 adet ahşap eserin süsleme özelliklerini incelemiş ve eserleri ait oldukları dönem, kullanım amaçları ve süslemelerini oluşturan ahşap işleme tekniklerine göre sınıflandırarak açıklamıştır.

Kaya (2014) araştırmasında, Düzce ilinde günümüzde devam eden ahşap el sanatını ve bu mesleği icra eden ustaları tanıtmış ve arşivlemiştir.

2.3.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Kültürel değerler toplumdan topluma değişmektedir. Bu değerlerin bir kısmı zaman içerisinde toplumun ihtiyaçlarına cevap veremediğinden değişebilmekte hatta tarihin seyri içinde kaybolabilmektedir. Bazıları ise şekil değiştirerek varlıklarını sürdürebilmektedir. Tüm bunlara paralel olarak nalbantlık gibi el sanatları da tarihi süreçte ya kaybolup gitmekte ya da değişmektedir. İşte bu noktada çalışmamızın amacı da ortaya çıkmaktadır. Yok olmaya yüz tutmuş el sanatlarımızın geriye kalan ve sayıları azalan temsilcilerinin konuyla ilgili bilgi, tecrübe, duygu ve düşüncelerini derlemek, bu sanatı kaldırmak ve geleceğe taşımak adına yapılan çalışmalara katkıda bulunabilmektir. Geleneksel Türk Sanatları yelpazesinde çok çeşitli, köklü sanatlarımız mevcuttur. Bunlardan biri de “Ahşap Oymacılığı” sanatıdır. Ahşap oymacılığı kullanım alanlarına göre çeşitlenmektedir. Amasra'da ahşap oymacılığının yöresel adı “Çekicilik Sanatı”dır. Bu sanatın günümüzdeki durumu araştırıldığında çekicilik sanatı ile ilgili literatürde hammadde, kullanılan araçlar, üretim tekniği, üretilen ürünler ve pazarlama koşullarını içeren ayrıntılı bir çalışmaya

rastlanılmamıştır.

Alandaki bu eksikliği gidermek amacıyla, bu sanat ile uğraşanlar tespit edilerek, atölyeler ile Çekiciler Çarşısı gezilip dükkân sahipleriyle konuşulmuş, ürünlerin fotoğrafları çekilmiş, yapım aşamaları araştırılarak, kullanılan hammadde, araç gereç tespiti yapılmış, geçmiş ile günümüzdeki şekli kıyaslanarak, bu sanatla uğraşanların sayısının azalma sebepleri analiz edilmiş ve bu sanatı geliştirip yaygınlaştırmanın yolları aranmıştır. Böylece bu geleneksel el sanatı belgelenerek gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmıştır.

Açıksöz vd., 2017, tarafından yapılan “Amasra-Ahatlar Köyü İçin Ekoturizme İlişkin Öneriler” adlı çalışmada ise çekicilik sanatına kısaca değinilmiş, bu sanatın ekoturizmi canlandırması adına bazı önerilerde bulunulmuştur.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

2019 tarihli bu çalışma bir alan araştırmasıdır. Gözlem ve yüz yüze görüşme teknikleri uygulanmıştır. “Amasra Çekicilik Sanatını” tespit amacıyla ilçede bu sanatla uğraşan kişiler ortamlarında gözlemlenmiş, onlarla birebir görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca ürünlerin satışa çıkarıldığı alan olan Çekiciler Çarşısı’nda da incelemelerde bulunulmuştur. Görüşme tekniği ile yapılan konuşmalarla derlenen bilgiler araştırmaya aktarılmıştır.

Bununla birlikte hammadde, kullanılan araçlar ve üretim teknikleri ile üretilen ürünler fotoğraflarla belgelenmiştir.

Literatür taraması yapılarak konu ile ilgili bilgi toplanmıştır.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırma bir alan araştırmasıdır. Yöresel el sanatlarının incelenmesi kapsamında planlanmıştır. Amaç, belirlenen yörenin özgün el sanatının belirlenmesi ve belgelenmesidir. Bu amaçla araştırmacı bizzat yörede bu el sanatı ile uğraşan kişilerle birebir görüşmeler yaparak ve gözlemlerde bulunarak çalışmanın veri toplama aşamasını yürütmüştür.

3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın çalışma evreni Bartın ili Amasra ilçesinde “çekicilik” sanatı ile uğraşan kişilerdir. İlçede bu el sanatı ile 37 kişi uğraşmaktadır. Bu kişilerden tesadüfi örneklem yoluyla 2018 yılında 16 kişi araştırma kapsamına alınmıştır. Diğer kişilerin farklı nedenlerle yerleşim yeri dışında olmaları sebebiyle görüşme sağlanamamıştır. Çekicilik sanatının üretim merkezi olan Ahadlar Köyü’nde şekerlik, baharatlık, fındık kıracağı, havan, çerezlik, kupa, magnetler, isimlik-kalemlik, bal kavanozu ve kaşığı gibi ürünler en çok üretilen ürünlerdir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

2018 yılının Ekim ayında başlayıp, 2019 yılının Nisan ayına kadar süren bu çalışma bir alan araştırmasıdır. Araştırmacı yörede bizzat çekicilik sanatı ile uğraşan kişilerle yüz yüze görüşüp veri toplamıştır. Yapılan yüz yüze görüşmelerde bu el sanatının tarihçesi, kullanılan hammadde ve araç-gereçler, üretim aşaması, pazarlama koşulları ve günümüzdeki durumu ile ilgili bilgiler toplanmış, kullanılan hammadde ve araç-gereçler ile üretim aşaması fotoğraflarla belgelendirilmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Alan araştırması sırasında gözlem ve sözlü görüşme yöntemi ile elde edilen bilgiler ve çalışma sırasında çekilen fotoğraflar bulgular başlığı altında sistematik olarak derlenerek

sunulmuştur. İlgili bölümler literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler ile desteklenmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölüm; “Çekicilik Sanatı ve Tarihçesi”, “Çekicilik Sanatında Kullanılan Hammaddeler, Araçlar ve Gereçler”, “Üretim Aşamaları”, “Üretilen Ürünler” ve “Pazarlama Koşulları” alt başlıklarından oluşmaktadır.

4.1.ÇEKİCİLİK SANATI VE TARİHÇESİ

17.yy'dan günümüze uzanan bu sanatın örnekleri Amasra'da Çekiciler Çarşısı'nda sergilenmektedir. Bu ürünlerin çoğu hediyelik eşya olarak üretilmektedir. Gündelik eşya, mutfak gereci olarak da karşımıza çıkan bu ürünler dünyanın dört bir yanına gönderilmektedir (Anonim, 2013a:49).

Bartın Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü resmi web sitesinde yazıları bulunan Kültür ve Turizm Uzmanı İsmail AKTAŞ (2018)'in “Çekicilik Sanatı” ile ilgili yazısında bu sanatın tarihine, gelişimine, günümüzdeki durumuna kısaca değinilmiştir:

“Çekicilik ürünleri, yarımada üzerindeki surların güney eteklerinde yer alan Çekiciler caddesinde satılır. Söz konusu yer, ticari anlamda Amasra'nın atar damarıdır. İmalat yerleri bir -iki dükkân hariç- Amasra'ya üç km uzaklıktaki Ahatlar köyündedir. Bir tür oymacılık olan Çekicilik sanatının, M.Ö. 1200 yıllarında yaşayan Fenikelilere kadar uzandığı rivayet edilir. Fenikelilere ait ticaret erbabı, anılan sanatı, Mısırdan alarak Sesamos şehrine taşımış ve bölgede var olan ihlamur ağaçları, bu sanatın kalıcı olmasını sağlamıştır. Ara sıra kesintiye uğrayan sanat, Osmanlılar zamanında da sürdürülür. 16.yy.da bu sanatla uğraşanlar, belirli bir bölgede imalat yerleri açmaya başlarlar. Söz konusu yer, bugünkü Çekiciler Caddesi'ni kapsamaktadır. 17.yy'da İstanbul'daki saraydan, mobilya siparişi verilir. Zamanında teslim edilen mobilyalardan sonra bu sanata olan ilgi daha da artar. Devrin ustaları bilek gücü gerektiren alet ve edevat kullanmışlardır. 19.yy'ın birinci yarısında elektrikli tornaların devreye girmesi, elle çalışan demirbaşların terk edilmesine neden olur. O zamana kadar yumuşak nitelikteki ağaçlar kullanılırken artık, şimşir, ceviz, ardıç ve kestane türü ağaçlar tercih edilmeye başlanır. Bu ağaçlardan salata ve kuruyemiş tabakları, baharat takımı, bal kavanozu, merdane, oklava ve ceviz kıracağı gibi hediyelik eşyalar üretilir. Giderek artan turizm yoğunluğu, var olan hevesleri daha da artırır. Neticede leylek, gemi maketi, yüzük ve daha birçok hediyelik eşya mevcut ürünlere ek olarak devreye girer. Son on yıldan beri Tel Kıрма, Sarma ve Kanaviçe türü el emeği göz nuru eserler, Çekicilik Sanatı kapsamındaki ürünlerle birlikte dükkânların vitrinlerini süslemeye başlamıştır. Amasralılar, hediyelik eşya ile turist arasında enteresan bir bağ

kurmaya çalışırlar. Eğer turist bir ürün almadan giderse bu durum Amasra'yı sevmediğinin işaretidir.”

Yöredeki ustalardan 60 yaşındaki A. R. VATANDAŞLAR (2018-Amasra Çekiciler Çarşısı) ile yapılan görüşmeden edinilen bilgilere göre eskiden ahşap el ve ayak yardımıyla çekilen düzeneklerle oyulduğu için bu sanata Amasra'da “çekmek” filinden türemiş “Çekicilik Sanatı” denilmiş ve hala bu isimle anılmaktadır. Fakat artık bu düzenekler kullanılmamakta, torna makinesi gibi makinelerle ahşap şekillenmektedir.

Günümüzde Amasra'da bu sanatla uğraşanlar Ahatlar Köyü'nde evini atölye olarak kullanan köylüler, Çekiciler Çarşısı'nda dükkânının yanında atölyesi olan bazı ustalar ve Amasra Halk Eğitim Merkezi'nin açmış olduğu kurslarda ahşap oymacılığı öğrenmek isteyen kursiyerlerdir.

Ahatlar Köyü Amasra'ya 4 km. uzaklıkta, Amasra'nın güneydoğusunda yer almaktadır. Amasra'yı tamamen gören, yüksek manzara kalitesine sahip bir noktadır. Göç oranı düşük olan bu köyde turizm faaliyetleri kapsamında özellikle çekicilik ürünleri ve pansiyona dönüştürülen evlerden elde edilen gelir, köy halkının en önemli ekonomik kaynağını oluşturmaktadır. Mekânsal yetersizlikler nedeniyle üretilen ahşap ürünler köyde satılamamakta, Amasra ve yakın çevresindeki turistik merkezlerde satılmaktadır. Ahatlar Köyü'nün en önemli özellikleri; köyün yakınında bulunan Ahatlar Tabiat Parkı, Amasra manzarasına hâkim alanları, ahşap el sanatları ve atölyeleri ile yöresel Pazar ürünleridir (Açıksöz, v.d, 2017:42).

Bu köyün, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verilerine göre nüfusu; 338 kişidir (Anonim, 2019).

53 yaşındaki Ahatlar Köyü muhtarı R. AKDENİZ (2018-Ahadlar Köyü)'in ifadelerine göre, 73 haneli Ahatlar Köyü'nde 32 evde aktif bir şekilde ahşap oymacılığı yapılmaktadır. Muhtarın oğlu ve muhtarın abisi de bu ustalardandır. Bu sanat bu köyde baba mesleğidir. 1979 yılına kadar çekicilik sanatı Amasra merkezde yapılırmış. 38 sene önce bu köye elektrik geldiğinde çekicilik sanatının merkezi Ahatlar Köyü olmuştur (Şekil: 4-7, 4-8, 4-9, 4-10, 4-11). 1960'lı yıllarda Amasra'da ahşap elle oyulmaktaymış.

a.

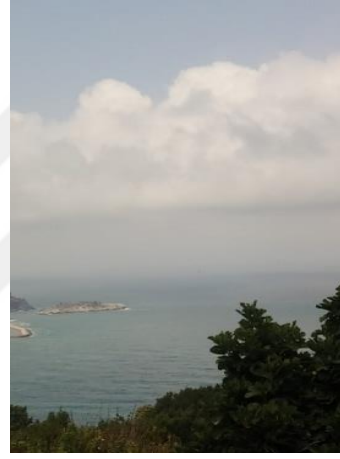

b.

Şekil: 4-7a, b Ahatlar Köyü Sokakları, Amasra (Ayrıkça, 2018)

a.

b.

Şekil: 4-8a, b, Köyden manzaralar, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-9 Atölye giriş kısmı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-10 Çekicilik sanatında ham medde olarak kullanılan ağaçlar, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

a.

b.

Şekil: 4-11a, b Hanelerin altına kurulan atölye giriş kısımları, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Köy halkı geçimlerini bu yolla sağlarken zamanla Türkiye Taş Kömürü İşletmesi (TTK), Maden Ocağı İşletmesi (HEMA) denilen şirketlerde çalışmaya başlayanlar olmuştur. 32 hanede atölye mevcutken, 14 hane HEMA'da, 7 hane ise TTK'da çalışarak geçimlerini sağlamaktadırlar. Toplam 53 hane bu şekilde yaşamlarını sürdürmekle beraber geri kalan haneler çekicilik sanatı ile uğraşarak emekli olmuşlardır.

Amasra'daki Çekiciler Çarşısı'nda satılan ürünlerin (Çin'den ithal edilen ürünler hariç) bir kısmı bu Ahatlar Köyü'nde üretilen ürünlerdir. Ahatlar Köyü çekicilik sanatının merkezidir. Bir de bu köyün yukarısında Ovacık denilen bir köyde 2-3 hane bu işle ilgilenmektedir. Ahatlar Köyü'nde 4 hanede ayrıca lazer makinesi ile de üretim yapılmaktadır. Oymacılıkta kullanılan hammadde ağırlıklı olarak Sakarya'dan getirilen çınar yani dişbudak ağacıdır. Atölyelerde genellikle dışarıdan eleman çalıştırılmamaktadır. Aile kendi evlerinin alt kısmını atölyeye çevirerek kendi aralarında iş bölümü yaparak geçimlerini sağlamaktadırlar (Şekil: 4-9, 4-10, 4-11). Köydeki 60-65 yaş aralığındaki 30-40 civarı ustalar bu sanatı Amasra'daki eski ustalardan öğrenmişlerdir.

Bu eski ustalardan biri Amasra Müzesi'nde de fotoğrafları bulunan, 1932 yılında doğmuş, 2001 yılında vefat etmiş olan İbrahim VATANDAŞLAR'dır. O dönemlerde bu sanat el tezgâhlarında yapılmaktaymış (Şekil: 4-12, 4-13). Bu sanatı üç ayrı ustadan öğrenmiştir. Zamanla kendi işini kurmuş, Çekiciler Çarşısı'nda bulunan dükkânını oğluna devretmiştir.

Şekil: 4-12 Eski ustalardan İbrahim VATANDAŞLAR ve el tezgâhı, Amasra Müzesi (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-13 Eski ustalardan İbrahim VATANDAŞLAR, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Ayrıca Amasra Halk Eğitim Merkezi Müdür Yardımcısı M. ÖZENGİ (2018-Amasra)'den edinilen bilgilere göre ahşap oyma kursu açılmaktadır. En az 12 kişilik bu kursta her kursiyerin %20 devamsızlık hakkı olmaktadır. Usta öğretici bu kurstan saat başı 11 TL almaktadır. Çalıştığı saate göre sigortası yatırılmaktadır. 2013-2015 tarihleri arasında Halk Eğitim Merkezi tarafından ahşap oymacılığı ile ilgili proje yapılmıştır. Bu sanatı tanıtmak amacıyla Halk Eğitim Merkezi proje kapsamında başta İstanbul ve Ankara olmak üzere yurt dışı da dâhil birçok fuara katılım sağlamıştır. Ahşap Hediye Eşya Yapım Kursu'na katılan 40 kursiyer 600 saat kursa katılmış olup belgelendirilmiştir.

4.2.ÇEKİCİLİK SANATINDA KULLANILAN HAMMADDELER, ARAÇLAR VE DİĞER GEREÇLER

Çekicilik sanatının en temel hammaddesi; yöreden ve başka illerden getirilen, yapılan ürünlere, kullanım alanlarına göre seçilen ağaçlardır. Bu ağaçların en çok kullanılanı; kolay şekillenmesi sebebiyle çok tercih edilen ve ülkemizde bol bulunan ağaç türü olan çınar yani dişbudak ağacıdır.

Çekicilik sanatında kullanılan hammaddeler yörede bu sanatla uğraşan deneyimli kişilerle yapılan görüşmelere ve edinilen bilgilere göre şu şekilde sıralanmaktadır:

Çınar-Dişbudak (Fraxinus exelsior L.) : Yörede ağırlıklı olarak kullanılan hammadde çınar (dişbudak) ağacıdır (Şekil: 4-14). Zeytingiller familyasına ait olan bu ağaç genellikle sulak yerlerde yetişir. Türüne göre maksimum boyu 10-30 m arasında değişebilen ağacın tüysü yaprakları vardır. Yaklaşık 300 yıllık bir ömrü olan bu ağacın keresteleri açık renkli ve parlaktır. Ahatlar Köyü'nde ağaç kesmek yasak olduğu için çoğunlukla Sakarya ve Düzce'den topluca nakliye ile getirilmektedir. Bu ağaç kolay kolay çatlamadığı için ve kolay şekil aldığı için en çok tercih edilen ağaçtır. Ahatlar Köyü'nde bu ağaçtan genelde şekerlik yapılmaktadır. Bunun yanı sıra bu ağaçtan magnetler, tokmaklar, küllükler, bal kavanozları, fındık kıracakları, çerez tabakları, kalemlikler, baharatlıklar da yapılmaktadır. Şekerlik ve baharatlıkta bu ağacın kullanılmasının sebebi kolay kolay çatlamamasının yanında ağacın açık bir renge sahip olmasıdır (Şekil: 4-15). Ağaç, Ahatlar Köyü'ne topluca nakliye olarak Adapazarı-Sakarya'dan getirilmektedir. Ağacın temin edildiği yerler; Adapazarı-Sakarya Yeşilyurt Beldesi Süleyman Ormanı, Adapazarı-Sakarya Hendek, Karabük Yenice ve Bartın'dır. İki kişinin çalıştığı bir atölyeye 30 ton yani bir tır dolusu çınar ağacı bir buçuk sene yeterli gelmektedir. Atölyede tek kişi çalışıyorsa, ağaç 4 sene boyunca yeterli gelebilmektedir (Anonim, 2009:38).

Şekil: 4-14 Ahşap oymada kullanılan çınar ağacı
Ahatlar Köyü/Amasra (Ayırıksa, 2018)

Şekil: 4-15 Çınar ağacının açık rengi
Ahatlar Köyü/Amasra (Ayırıksa, 2018)

Kayın-Gürgen (Fagus): Kahverengi bir ağaç olan kayın ağacı yörede de yetiştirilen ağaçlardan biridir (Şekil: 4-16). Karadeniz Bölgesi'nde bol bulunmaktadır. Kastamonu, Bartın, Adapazarı-Sakarya Hendek ve Karabük Yenice'den temin edilmektedir.

30-40 m ye kadar boylanabilen bu ağaç, açık gri ve koyu gri renkli kabukları olup keresteleri beyaz renkli ve oldukça dayanıklıdır. En belirgin özellikleri çatlamadan düz ve pürüzsüz kalabilmeleridir. Deniz iklimini seven bu ağaçtan yörede kalemlikler, tepsiler ve rahleler yapılmaktadır (Anonim, 2009:26).

Şekil: 4-16 Kayın ağacı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Kayacık (Ostrya): Ürünlerde çatlama yapmayan bu ağaç da yörede yetiştirilen ağaçlardan biridir. 15-20 m ye kadar boylanabilen bu ağaç beyaz renkte bir ağaç olduğu için özellikle kalemlik-isimliklerde tercih edilmektedir. Adapazarı-Sakarya'dan da temin edilebilmektedir. Bu ağaçla yapılan diğer ürünler; havanlar, magnetler, bal kavanozları ve anahtarlıklardır (Mamıkoğlu, 2017:616).

Ihlamur (Tilia grandifolia Ehrh): Sanatın ilk icra edilmeye başlandığı yıllarda, bölgede var olan ihlamur ağaçları, bu sanatın kalıcı olmasını sağlamıştır. Yumuşak nitelikli ve işlenmesi kolay bir ağaç olduğu için o yıllarda elle yapılan ahşap oymacılığının ana hammaddesi olmuştur. Çok uzun ömürlü olup 1000 yıl yaşayabilmektedir. 30-40 m boylanabilen bir ağaçtır. İşlendikten sonra durdukça sertleşen bir yapısı vardır. Sıkı ve ince yapılı bir ağaçtır ve yumuşak olduğundan zor verniklenmektedir (Mamıkoğlu, 2017:378).

Özellikle yöreye özgü olan deniz fenerlerinde bu ağaç tercih edilmektedir.

Şimşir (Buxus sempervirens L.): Bu ağaç yörede yetişen ağaçlardan biridir. Sık dallı çalı şeklinde olup bazen küçük ağaç, nadiren de 10 m.ye kadar boy veren bir ağaçtır. Her daim yeşil yapraklıdır. Yavaş büyür ve nemli, besin değeri zengin toprakları sever. Bir süs ağacı olup nadiren de çiçek verir fakat kuş üzümüne benzer meyveleri vardır. Bu ağaç alternatif tıp alanında da kullanılmaktadır. Şimşir ağacı geniş olmadığı için bu ağaçtan tabak yapılamamaktadır ama kaşık, spatül, tokmak, lokumluk ve oyuncaklardan şingirak gibi

ürünler için bu ağaç idealdir. Ağaç olarak sert yapıdadır ve elle oyma döneminden torna makineleriyle oyma dönemine geçilince kullanılmaya başlanmıştır. Zor işlenir fakat düzgün ve parlak bir görünüm vermektedir. Dayanıklısıdır, değişken hava koşullarından da az etkilenmektedir (Mamikoęlu, 2017:595).

Kiraz (Cerasus): Gülgillerden olan bu ağacın siyaha yakın, düz ve dik gövdesi vardır. Çiçekleri oval şeklindeki yapraklarından önce açmaktadır. 20-25 m ye kadar boylanabilmektedir. Nisan'da meyveleri çıkmaya başlayıp, Temmuz'a kadar olgunlaşmaktadır. Çerez takımı, hayvan figürleri ve yöreye ait olan leylekler bu ağaçtan yapılmaktadır. Ağaç, yöreden de temin edilebildiği gibi Karabük Yenice gibi yerlerden de getirilmektedir. En çok satılan ürünlerden olan leylekler, Amasra'nın geleneksel modellerindedir çünkü leyleklerin bereket, uğur getirdiğine inanılmaktadır (Mamikoęlu, 2017:350).

Ceviz (Juglans regia L.): Sert bir yapısı vardır ve bu yüzden de kırılmalar olabilmektedir. 20-25 m ye kadar boylanabilen bu ağacın meyvesi kadar odunu da çok değerlidir. Kaşıkların yapımında tercih edilmektedir. Amasra ve Karabük Yenice'den temin edilebilmektedir. Başta açık renk olan ceviz ağacı zamanla koyulaşabilmektedir (Mamikoęlu, 2017:598).

Ardıç (Juniperus sp.): Sert bir yapıdadır ve servigiller ailesinden bir ağaç olup iğne yapraklıdır. 60 kadar türü olup dağlık, taşlık alanda dahi yetişebilmektedir. Sürekli yeşil kalabilmektedir. Ağaç kuruduktan sonra da uzun yıllar çürümeden kalabilmektedir. Ardıç ağacı adını bir kuşa vermiştir çünkü bu kuş ağacın tohumları ile beslenir ve farklı yerlerde dışladığı zaman bu ağacın çoğalmasına sebep olur. Yavaş büyür fakat uzun ömürlüdür. Alternatif tıp alanında da faydalanılmaktadır (Anonim, 2009:18).

Kestane (Castanea sativa Mill.): Orta sertlikte bir ağaç olup boyu 20-25 m ye kadar ulaşan dolgun gövdeli, uzun ömürlü bir ağaçtır. Bu ağaçla yapılan ürünler zamanla renk kaybına uğrayabilmektedir. Suya dayanıklı olduğu için tekne yapılan bu ağaç sıkı yapılı, değişen hava koşullarına karşı dayanıklı olup iyi verniklenmektedir (Anonim, 2009:36).

Kelebek (Buddleia): Orta sertlikte bir ağaç olup küçük yapıdadır ve 3-5 m boyunda bir çalıdır. Ilıman iklimi sevmekle beraber soğuk kışlara dayanabilen formları da bulunmaktadır. Amasra'da Portrelerin yapımında bu ağaç kullanılmaktadır. Daha doğrusu dekupaj ya da yakı kalemiyle yapılan portreler bu ağacın üzerine yapılmaktadırlar. Karabük Yenice'den temin edilmektedir (Mamikoęlu, 2017:532).

Dut (Morus): Orta sertlikte bir ağaç olup dutgillerdendir. Bu ağacın yaprakları ipek

böceğinin besin kaynağıdır. Ülkemizde çok bulunan ağaç türlerinden biridir. Farklı iklim koşulları aramayan, toprağın geçirimli olmasıyla yetinen bir ağaçtır. Silindirik kalın bir gözde üzerinde 15 m.ye kadar uzayabilmektedir. Yaprakları kalp şeklinde ve damarlıdır. Cinsi bol meyveye sahiptir (Mamıkoğlu, 2017:574).

Kızılağaç (Alnus glutinosa Gaertn.): Kalın gövdeli olup dere kenarlarında yetişen bu ağacın işlemesi düzgün olmaktadır. 20-30 m ye kadar boylanabilen bu ağaç narin, uzun ve düzgün gövdelidir. Bu yüzden kıızılağaçtan tabak yapılmaktadır. Su altında dayanıklıdır ancak değişen hava koşullarına karşı dayanıksızdır. Düzgün ve parlak bir yüzey vermektedir (Anonim, 2009:30).

Hurma (Phoenix): Kâselerin yapımında bu ağaç tercih edilmektedir. Binlerce türü olan bu ağaç, sıcak çöl bitkisidir. Yetiştirildiği bölgelerde çekirdeği, yaprağı, meyvesi, gövdesiyle her şeyinden faydalanılmaktadır. Palmiyegiller familyasından olup kökü su, tepesi de güneş gördüğü sürece meyve vermektedir. Bu ağacın gövdesi dik bir yapıda ve pürüzlüdür. 10-15 m.ye kadar uzayabilmektedir. Ağacın yapraklarının büyüdüğü bir bölge vardır ve bu hurma ağacının tepesinde hassas bir bölgedir. Bu bölge zarar görürse ağaç ölebilmektedir. Yapraklarının ömrü uzundur ve kendiliğinden düşmemektedir. Ortalama 60-70 yıllık bir ömrü olmaktadır (Mamıkoğlu, 2017:148).

Zeytin (Olea): Yörede çerez takımlarında bu ağaç tercih edilmektedir. Sıcak iklimleri seven bu ağaç 10 m.ye kadar uzayabilmektedir. Her mevsim yeşil kalabilmektedir. Az verimli bir toprakta da yetişebilir fakat bu ağaç için iklim önemlidir. Bahar ayında beyaz çiçekler açar ve meyvesi geniş alanda kullanılmaktadır. En çok Ege Bölgesi'nde yetiştirilmektedir. Ülkemizde en çok yetiştirilen ağaçlardandır. Zeytingillerden olan bu ağacın gövdesi çok dallıdır. Dokusu güzel, işlemesi kolay bir ağaçtır. Vernikleme de kolay olmaktadır (Mamıkoğlu, 2017:568).

MDF: Dünyada endüstrinin gelişiminde orman sanayi ürünlerinin rolü kayda değer bir noktadadır. Özellikle inşaat sektöründe orman ürünlerinin katkı payı önemlidir. Bunun dışında sanatsal çalışmalar, ağaç malzeme kullanımı gerektiren iş kolları da ağaca olan talebi ortaya çıkarmaktadır. Çevre hassasiyetinin de korunması gözetilerek, orman ürünleri, sanayinin çeşitli kollarında fayda sağlamaktadır. Bu ürünlerden biri de MDF olup İngilizce 'Medium Density Fiberboard' sözcüklerinin kısaltılmasından oluşmaktadır. MDF'nin üretim öyküsü ise kısaca şöyledir: Ahşabın geriye kalan kalıntıları üretim sürecine sokulmaktadır ve bu artıklardan çıkan parçalar ahşap life dönüştürülmektedir. Daha sonra özel reçine türü tutkalla levha haline getirilmektedir. Elbette yaygın bir karıştırılma da MDF ile sunanın

benzetilmesidir. İkisi çok farklı olup MDF bu açıdan daha dayanıklı yapıdadır. MDF suntaya göre daha basınçlı bir ortamda üretilmekte olup büyük ölçüde toz parçacıkları kullanılmaktadır. Suntada ise daha çok talaşlar üretime katkı sağlamaktadır. Mobilya üretimi dışında banyo, mutfak dekorasyonunda da MDF'ye başvurulmaktadır. MDF'nin yüzeyi pürüzsüze çok yakındır, işlenebilir ve eğilmeye karşı direnç gösterir. Vida tutma kabiliyeti fazla olup boyanma işlemine karşı da pratik bir üretim yapısına sahiptir (Asarcıklı ve Keskin, 2005:22).

Çekicilik sanatında kullanılan araçlar ise şunlardır:

Lazer Makinesi: Ahşap oymada kullanılan bilinen araç-gereçler dışında bazı atölyelerde lazer makinesi de mevcuttur. Ahatlar Köyü'nün 4 hanesi de buna dâhildir. Bartın'dan özel sipariş üzerine yaptırılabilirdiği gibi hazır olarak da alınabilmektedir. Şekil: 4-17'deki makine sipariş üzerine yaptırılmış makinedir ve köydeki diğer makinelerden farkı özel yapım olması nedeniyle büyüklüğüdür. Bu makine parçalarıyla 40 bin liraya mal olmuştur. Lazerde mdf kullanılmaktadır. Bilgisayar programında çizimi yapılan mdf lazere girer ve şekli lazerle verilir. Lazerde 4 programla çalışılmaktadır. Bunlar; Drafsight, CorelDRAW, Lasercut53, Rdwork programlarıdır. Kaç ürün kesilecekse programa adeti yüklenir. Mdf ler genellikle renkli olmaktadır. Kontraplaklar ise renksiz gelmektedirler. Siparişe göre süngerle ve su bazlı boyalarla boyanmaktadır. Mdf ise kompresörle boyanabilmektedir (Şekil: 4-18). Boyamaya gerek kalmadan Karabük'ten 6 renk civarında hazır da getirilebilmektedir (S. SERENLİ, 2018-Ahatlar Köyü).

Şekil: 4-17 Lazer Makinesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Kompresör: Hava basıncıyla, tabancasının haznesine koyulan boyayı ya da verniği

püskürtmeye yarayan bu araç büyük boyutlu ahşap ürünlerde tercih edilmektedir (Şekil: 4-18). Daha küçük boyuttaki ürünlere tabanca ya da fırça yeterli gelmektedir.

Şekil: 4-18 Kompresör, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Torna Makinesi: Bu makine, ahşabın sabitlenerek dönmesini sağlamaktadır (Şekil: 4-19). Bu dönme sırasında ise bıçaklarla şekli verilebilmekte ve içi oyulabilmektedir. Kullanılan torna makineleri genellikle 2500 devirle çalışmaktadır. Eskiden aynı işi yapan makinelerin 50 devirle çalıştığını ifade eden yöre halkının bu işle geçimini sağlayanların hepsinde bu makine mevcuttur.

Şekil: 4-19 Torna makinesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şerit Testeresi: Ağaçları parçalamaya yaramaktadır (Şekil: 4-20). Ağaçların yapılacak ürün ebatlarına getirilmesi için parçalanması gerekmektedir. Şeritli testere bu eylemi yapmak için kullanılmaktadır.

Şekil: 4-20 Ağaçları parçalayan şerit testere, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayriksa, 2018)

Sütunlu Matkap Tezgâhı: Ağaçların Tornaya bağlanabilmesi için merkezleme deliği delinmelidir. İşte bu merkezleme deliği sütunlu matkap tezgâhında delinir (Şekil: 4-21).

Şekil: 4-21 Sütunlu matkap tezgâhı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayriksa, 2018)

Lifti: Şekillendirmeye yarayan bıçaklardandır (Şekil: 4-22). Tornaya takılan ahşaplar, tornada dönerken bu bıçaklar sayesinde şekil almaktadır. Bu bıçaklar çeşitli şekillerdedir. Bazıları ovalleştirmeye yarar, bazıları içinin oyulmasını sağlar, bazıları ise dışının şekil alması için kullanılmaktadır.

Şekil: 4-22 Lifti, şekillendiren bıçak, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Eydiler: Girintili kısımların ve iç kısımların oyulmasında kullanılırlar (Şekil: 4-23). Genellikle ucu eğimli olan bu bıçaklar ahşabın eğimli kısımlarının oyulması içindir.

Şekil: 4-23 Eydiler, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Gerdengezler: Oval olan uçları ile oval yerlerin ve iç kısımların oyulmasında kullanılırlar (Şekil: 4-24).

Şekil: 4-24 Gerdengezler, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Zımpara Makinesi: Ahşabın yüzeylerinin pürüzsüz olmasını sağlayan bir makinedir (Şekil: 4-25). Zımpara kâğıdı da kullanılmaktadır. Aşındırıcı olarak kullanılan doğal kaya parçacıklarının kâğıda yapıştırılmasıyla elde edilmiş zımpara kâğıdı maden tahta ve benzeri şeylerin yüzünü aşındırıp düzleştirmede ve parlatmada kullanılır.

Şekil: 4-25 Zımpara makinesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Vernik ve Vernik Tabancası: Oyulması biten ahşap ürünleri zımparalandıktan sonra yüzeyinin parlaması ve daha dayanıklı olması için sürülen yapışkan maddeye vernik, verniği daha kolay sürmek amacıyla püskürtmeye yarayan tabancasına da vernik tabancası denir.

Dekubaj Testere Makinesi: Metal veya ahşap levhanın içinden parça çıkarılarak verilen şekillendirme işlemine dekupaj denir. Bu işlem metaller için sıklıkla kullanılmaktadır ancak tahta polimer gibi malzemelere de yapılabilir. İşlemi yapılmış ürüne ise dekupe saç adı

verilir. Bu işlem testereler yardımıyla yapılır. Düşey hareketli bu testerelerin genişlikleri oldukça dar olmaları nedeniyle kesme çizgisi her türlü eğrilikte olabilmektedir (Asarcıklı ve Keskin, 2005:34).

Yakı Kalemi: Ahşabı yakarak üzerine yazı yazmaya ve kalıcı şekiller çizmeye yarayan alete yakı kalemi denir (Şekil: 4-26).

Şekil: 4-26 Yakı kalemi, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Keser: Tahta, ağaç yontmaya ve çivi çakmaya yarayan, kısa saplı, bir yanı keskin ağızlı çelik araçtır. Çekice benzeyen, bir tarafı vurmaya, öbür tarafı ağaçtan yonga çıkarmaya yarayan el aracı (TDK, 2018).

Bunların dışında gereç olarak vernik amaçlı kullanılan malzemelerden de söz etmek gerekmektedir.

Gomalak: İçerisine yiyecek konulacak ürünlerde zeytinyağı veya gomalak vernik olarak kullanılmaktadır. İspirtonun içine reçine gibi bir malzeme konularak yapılan gomalak Hindistan'dan gelmektedir (Şekil: 4-27). Bu reçine Hindistan'daki bir böceğin ağaçlarda bıraktığı maddeden elde edilmektedir (Şekil: 4-28). Bu gomalak denilen malzeme yaraları da dezenfekte ettiği için yaralarda da kullanılmaktadır.

Şekil: 4-27 Gomalak, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-28a, b: Gomalak elde etmek için Hindistan'dan getirtilen reçine, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Zeytin Yağı: İçerisine yiyecek konulacak ürünler zeytinyağı ile verniklenmektedir. Leylekleri yapan usta, vernik olarak zeytinyağını leyleklerde de kullandığını belirtmektedir.

4.3.ÜRETİM AŞAMALARI

Çekicilik sanatında ürünlerin çoğu tornada yapılmaktadır. Diğerleri ise lazer makinesi veya dekupaj testere ile yapılmakta, leylek gibi bazı ürünler de elle oyulmaktadır. Biraz daha kaba olup ayrıntısı az olan ürünler tornada şekillendirilmekte, ince işçilik isteyen ürünler ise elde oyularak şekillendirilmektedir. Üretilen ürünler arasında bir kısmının doğal yapısını koruması bakımından kabuğu soyulmadan şekillendirilmekte, bir kısmı da tamamen kabuğu soyularak şekillendirilip üretilmektedir. Bu teknikle yapılan ürünler kabuklu-kabuksuz olarak nitelendirilmektedir. Son olarak şekillenen ahşaplar zımparalanıp verniklenerek kullanıma hazır hale getirilmektedir.

Ürünlerde kullanılan ağaçlar çoğunlukla dişbudak yani çınar ağacı beyaz olup çatlamayan bir ağaçtır ve Sakarya-Adapazarı'ndan temin edilmektedir. Şarköy, Bartın, Düzce, Hendek, Adapazarı Yeşilyurt Beldesi Süleyman Ormanı, Kastamonu, Karabük ağaçların temin edildiği il ve ilçelerdir. Yörede ise en çok kayın ve kayacık ağacı yetiştirilmektedir. Kayın ağacı kahverengi, kayacık ağacı ise beyaz olup işleme düzgün olmaktadır. Meyve ağaçları da yine yöreden temin edilmektedir.

Ağaçlar öncelikle şeritli testere ile parçalanmaktadır (Şekil: 4-29). Parçalanmış ağaçların tornaya takılabilmesi için sütunlu matkap tezgâhında merkezleme deliği delinmektedir (Şekil: 4-30). Kabuğu soyulmak üzere tornaya bağlanmaktadır (Şekil: 4-31, 4-32). Kabuğu soyulan ağaçlar dönen tornada şekil vermeye yarayan bıçaklar yardımıyla şekillendirilmektedir (Şekil: 4-33). Bu işlem basamaklarından geçen ahşap, tornadan çıkarılarak zımparalanmakta ve vernik tabancası ya da fırça ile daha büyük parçalarda ise kompresör ile verniği sürülmektedir. Kuruduktan sonra ahşap ürün kullanılmaya hazırdır.

Ürünlerin bir kısmında eskitme boya kullanılmaktadır. Bu boya ziftten yapıldığı için yiyecek konulacak ürünlerin dışına sürülmektedir. Yiyecek konulan ürünlerde vernik amacıyla zeytinyağı veya gomalak kullanılmaktadır. Diğer ürünlerde ise selülozik ve sentetik vernik kullanılmaktadır.

Lazerle yapılan ürünlerde MDF ya da kontrplak kullanılmaktadır. MDF ler Karabük'ten 6 renk civarı hazır gelmektedir. Kontrplaklar ise renksiz olup isteğe göre boyanmaktadır. Bilgisayar programıyla çalışan lazer makinesiyle şekillendirildiği gibi dekupaj makinesi ile de şekillendirilebilmektedir. Bilgisayar programı ile çizimi yapıp kaç tane ürün istenirse programa adeti yazılmakta ve MDF ler lazerden işlenerek çıkmaktadır.

Araştırmada örnek olarak Ahatlar Köyü'nde en çok yapılan ürünlerden olan şekerlik ve havan yapım aşamaları fotoğraflarla açıklanmıştır.

İlk olarak şekerlik yapım aşamaları gösterilmekte, daha sonra havan ve tokmağının yapım aşamalarına geçilmektedir.

Şekerlik için kullanılacak olan dişbudak yani çınar ağacının kütükleri 12 cm. boyutlarında şerit testeresi ile parçalanmaktadır (Şekil: 4-29).

Şekil: 4-29 Ağacın şeritli testere ile kesilmesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekerlik yapımında Ahatlar Köyü'nde en çok kullanılan ağaç olan çınar ağacı tercih edilmiştir. İlk aşama olarak ağaç şeritli testere ile şekerlik ebadında parçalanmaktadır.

Ağacın tornaya bağlanabilmesi için merkezleme deliği sütunlu matkap tezgâhında delinmektedir (Şekil: 4-30).

Şekil: 4-30 Sütunlu matkap tezgâhı ve delme işlemi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Merkezleme deliği ağacı tornaya bağlamak için tam ortasına açılan deliktir. Merkezleme deliğine yerleştirilen tornanın ucu ile tornada dönen ahşap sabitlenmiş olup şekillendirilebilecektir.

Ağaçları kabuklarını soymak ve silindirik şekil vermek için kullanılan tornaya ağaç

sabitlenmektedir (Şekil: 4-31).

*Şekil: 4-31 Ağaçların kabuklarını soyup silindirik şekil veren torna
Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)*

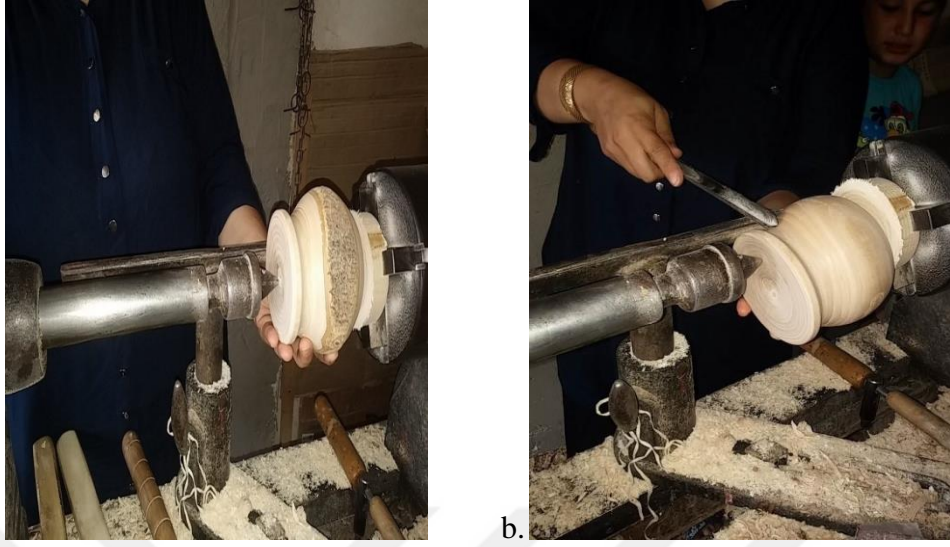
Tornada ahşap dönerken yan tarafta sabit duran bıçak ahşabın kabuğunu soyarak silindir şeklini almasını sağlamaktadır. Kabukları soyulan ağaçlar şekillenmeye hazırdır (Şekil: 4-32).

Şekil: 4-32 Kabukları soyulmuş ağaçlar, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

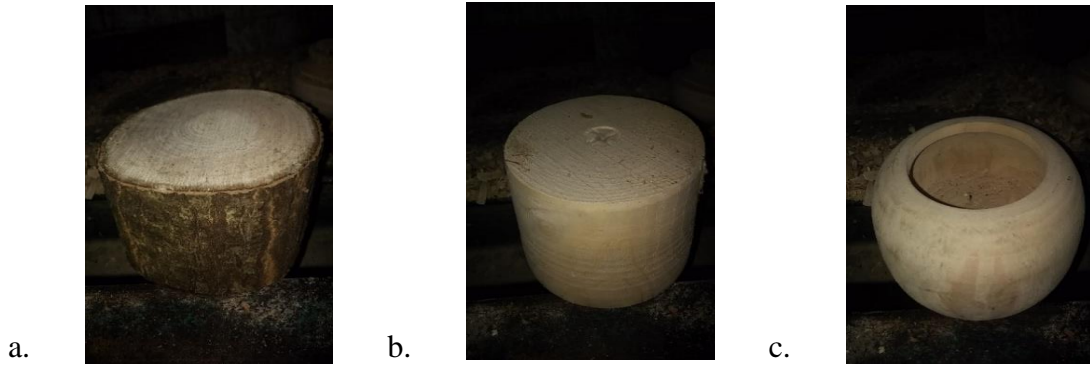
Kabukları soyulan ağaçlar zımparalanmakta ve tornaya takılmaya hazır hale getirilmektedir. Ahşap tornaya takılmakta ve oval olan uçları ile oval yerlerin ve iç kısımların oyulmasında kullanılan gerdengez, ahşabın dışını şekillendiren lifti, ucu eğimli olan ve ahşabın eğimli kısımlarının oyulmasını sağlayan eydi denilen aletler ile

şekillendirilmektedir (Şekil: 4-33a, 4-33b).

Şekil: 4-33a: Tornaya ahşabın bağlanması, b: Ahşabın oyulması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-33a'da görüldüğü üzere ahşap tornaya bağlanmaktadır. Şekil: 4-33b'de ise ahşaba tam olarak şekerlik formu kazandırılmaktadır.

Şekil: 4-34a: Parçalanmış ağaç, b: Kabuğu soyulmuş ağaç, c: Tornada şekillenmiş ağaç, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil 4-34'de şekerliğin aldığı formlar görülmektedir. 4-34a'da çınar ağacı şeritli testere ile parçalanmıştır. 4-34b'de parçalanan ağacın sütunlu matkap ile merkezleme deliği delinmiş ve tornada kabukları soyularak silindir şeklini almıştır. 4-34c'de ise tornada içi oyularak dışı ovalleştirilip şekerlik formunu almaya başlamıştır.

Tornada şekerlik formu alan ahşap zımparalanmaktadır (Şekil: 4-35). Zımparalama

işlemi pürüzsüz yüzey elde etmek için yapılmaktadır.

Şekil: 4-35 Zımpara makinesi ile zımparalanır, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

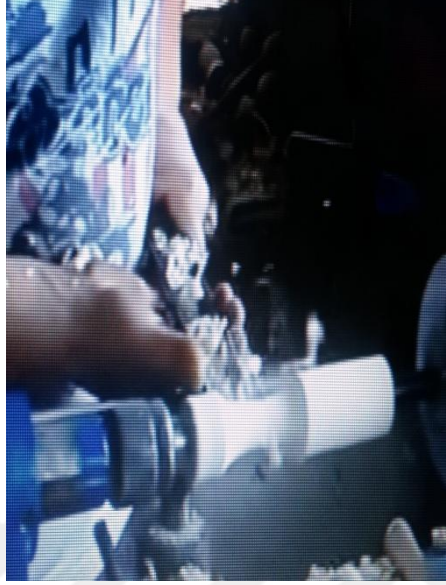
Zımparalanan şekerliğin vernik altı dolgu (atom) ile tornada ya da fırçayla veya vernik tabancasıyla vernik altı sürülmektedir. Bunun amacı ağacın yüzeyini daha pürüzsüz hale getirip çizilmelere karşı daha dayanıklı olmasını sağlamaktır. Astar vernik de denilmektedir. Kuruduktan sonra vernik tabancasıyla verniği sürülmektedir.

Havan yapımında ise dişbudak yani çınar ağacı kullanılmaktadır. Öncelikle havanın tokmağı yapılmak üzere ahşap parçaları tornaya bağlanarak şekillendirilmektedir (Şekil: 4-36).

Şekil: 4-36 Ahşabın tornaya bağlanması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Tornada sabitlenen ahşap, makinenin çalışmasıyla hızla dönmekte ve bıçaklar yardımıyla oyulmaya başlanmaktadır. Bu şekilde havan tokmağının üst kısmı şeklini almaktadır (Şekil: 4-37).

Şekil: 4-37 Havan tokmağının üst kısmının şekillendirilmesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Havan tokmağının tutma yerindeki çizgiler lifti ile oyulmaktadır (Şekil: 4-38). Bu işlem sırasında bıçağa verilen eğimler, ahşap üzerinde içe ve dışa doğru kavisler oluşmasını sağlamaktadır.

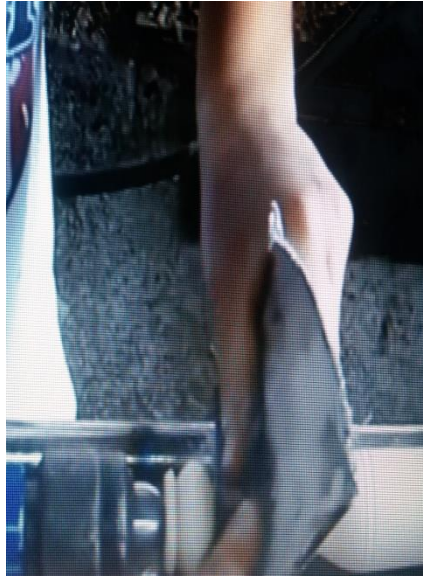
Şekil: 4-38 Havan tokmağının üzerindeki çizgilerin oyulması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Havan tokmağının tutma yeri de ovalleştirilerek son şekli verilmektedir (Şekil: 4-39).

Şekil: 4-39 Havan tokmağının ayrıntılarının oyulması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Tokmağın elle tutulan üst kısmı rahat kavranıp tutulabilmesi amacıyla ovalleştirilmektedir. Son olarak havan tokmağı tornadan çıkarılmadan zımparalanması yapılmaktadır (Şekil: 4-40).

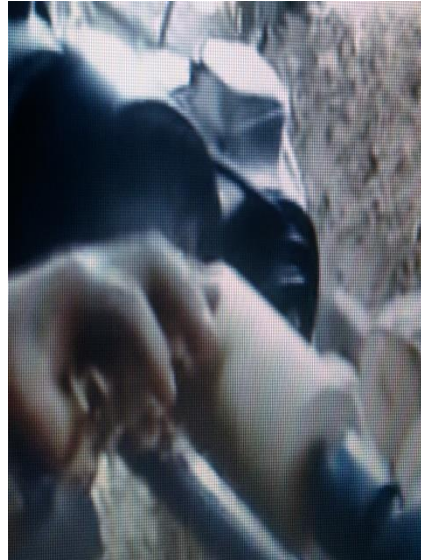
Şekil: 4-40 Şekillenen tokmağın zımparalanması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Tornada oyulması bitirilen tokmak zımpara kâğıdıyla zımparalandıktan sonra son şeklini alarak bitirilmektedir (Şekil: 4-41).

Şekil: 4-41 Havan tokmağı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Tokmak tamamlandıktan sonra havanın gövdesi yapılmaya başlanır. Bunun için gözde bölümünü oluşturacak silindirik ahşap parçası tornaya bağlanmaktadır (Şekil: 4-42).

Şekil: 4-42 Havanın alt kısmının oyulması için silindirik ahşabın tornaya bağlanması
Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Havanın gövdesi oyulmaya başlanmaktadır (Şekil: 4-43). Bu işlemde şekil vermeye

yarayan bıçaklar kullanılmaktadır.

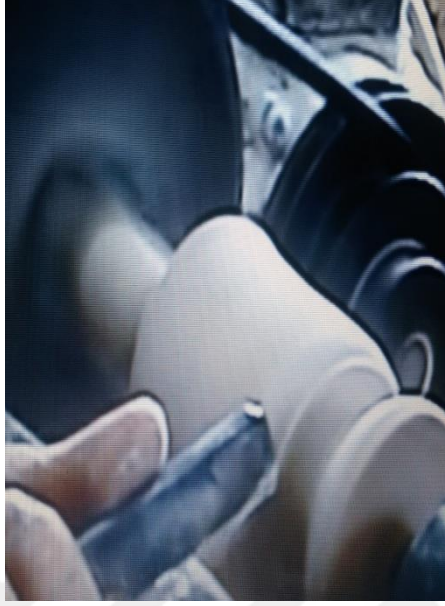
Şekil: 4-43 Havanın alt kısmının şekillendirilmesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayırksa, 2018)

Tornada dönen ahşap, bıçaklar yardımıyla havan formunu almaya başlamaktadır. Havanın alt kısmının çizgileri oyulmakta ve tabanı inceltilmektedir (Şekil: 4-44).

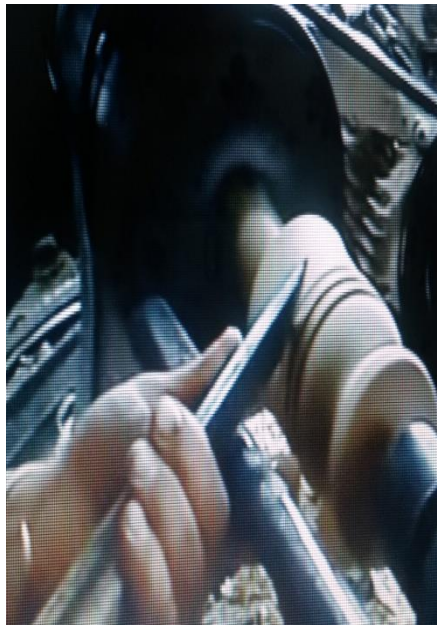
Şekil: 4-44 Havanın çizgilerinin oyulması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayırksa, 2018)

İnceltilen havan tabanı ovalleştirilmektedir (Şekil: 4-45). Dönen tornada bu işlemin yapılmasının sebebi havanın içindeki gıdaların daha iyi dövülebilmesini sağlamaktır.

Şekil: 4-45 Havanın alt kısmının ovalleştirilmesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Havanın tabanı ile ovalleştirilen kısmının birleşim yeri inceltildikten sonra havan tam formunu almaktadır. Havan gövdesinin daha estetik bir görünüm alması için çizgileri oyulmakta ve içinin oyulması aşamasına geçilmektedir (Şekil: 4-46).

Şekil: 4-46 Havanın son şekillerinin verilmesi, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Havanın dışının oyulması bittikten sonra iç kısmının oyulmasına başlanmaktadır (Şekil: 4-47). Bu işlem sırasında tornaya bağlanan havanın ağız kısmına denk gelen tarafı tornadan çıkarılmakta ve ağız kısmı açıkta kalmaktadır. Açıkta kalan kısım torna dönerken oyulmakta ve içi çukurlaştırılmaktadır.

Şekil: 4-47a:Havanın iç kısmının oyulmasına başlanması, b: Havanın içinin eydi ile oyularak çukurlaştırılması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Girintili kısımlar ve iç kısımların oyulmasında kullanılan eydi ile içinin oyulması sağlanmaktadır. Bu işlem havanın oyulması işlemlerinin son aşamasını oluşturmaktadır (Şekil: 4-48). Bu işlemden sonra havan tornadan çıkarılmadan zımpara kâğıdı ile zımparalanmaktadır.

Şekil: 4-48 Havanın tamamlanması, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Son olarak havanın verniği de sürüldükten sonra kullanılmaya hazırdır. Ahatlar Köyü'nde şekerlik ve havan dışında baharatlık, fındık kıracağı, kupa, kalemlik-isimlik, çerezlik, magnet en çok üretilen diğer ürünler arasındadır.

4.4.ÜRETİLEN ÜRÜNLER

Ürünlerin satış alanları öncelikle Çekiciler Çarşısı olup Sivas, İstanbul, Bursa, Iğdır, Kırşehir gibi Türkiye'nin her yerine sipariş üzerine ürünler gönderilmektedir.

Bu ürünleri kullanım alanlarına göre 2 ana başlık altında toplamaktayız. Bunlar:

- *Hediyelik ve dekoratif amaçlı yapılmış ürünler:* Magnetler, ayna çerçeveleri, kitap ayraçları, ahşap bloklara yapılmış portreler, anahtarlıklar, deniz fenerleri, hayvan ve insan figürleri, biblolar, tekneler, yelkenliler, yatlar, lamba ve abajurlar, gaz lambaları, ahşap evler, vazolar, mumluklar, şamdanlar, sandıklar.
- *Kullanım amaçlı yapılmış ürünler:* Küllükler, rahleler, gazetelikler, kalemlik-isimlikler, ahşap kalemler, oyuncaklar, defter kapları, tokmaklar, sırt kaşyıcısı, müzik aletleri, taraklar, kâğıt havluluklar, kaşıklar, çatallar, maşalar, tabaklar, kepçeler, baharatlıklar, bal kavanozları, şekerlikler, lokumluklar, kâseler, havanlar, bal kaşıkları, elekler, çerez takımları, kupalar, tepsiler, fındık kıracakları, tencere altlıkları, limon sıkacakları, peçetelikler, kadehler.

Yörede üretilen bazı ürünlere ait bilgi formları Ek 1'de verilmiştir.

4.4.1.Hediyelik ve Dekoratif Amaçlı Yapılan Ürünler

Deniz Fenerleri: Ihlamur ağacından yapılmakta olan deniz fenerlerinin fiyatları

ebatlarına göre 50 TL'den başlayıp 250 TL'ye kadar devam etmektedir. Bu fenerler gece lambası olarak dekoratif amaçlı yapılmaktadır (Şekil: 4-49).

Şekil: 4-49 Deniz feneri lambaları, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Yöresel Leylek Figürü ve Diğer Biblolar: Kiraz ağacından yapılan leylekler ise Amasra'nın geleneksel modellerindedir. Yörede leylek, bereket, uğur anlamında olup hala en çok satılan ürünlerdendir (Şekil: 4-50, 4-51). Tek bir dükkânda haftada en az 300 tane leylek satılmaktadır. Tekli leylekler 20-25 TL civarında olup büyüklüğüne göre fiyatları değişmektedir. Leyleklerde de vernik için zeytinyağı kullanılmaktadır. Ceviz, armut, elma gibi bazı meyve ağaçları Amasra'dan temin edilebilmektedir. Leylek ve diğer figürler keser ve bıçakla elde de yapılabilir. Çoğunlukla kiraz ağacı kullanılmaktadır. Leylek ustasının kendisi Amasralı olup Amasra'da atölyesi olduğu gibi İzmir Foça'da da atölyesi mevcuttur. Foça'da yaptığı ürünlerde oradan temin ettiği zeytin ağacını kullanılmaktadır. Dörtlü leylekler 35-40 TL civarında, tekli leylekler ise 7,5 TL'dir.

Şekil: 4-50 Leylekler ve yuvaları
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-51 Leylek figürü,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Diğer figürlerin de ince işçilik isteyenleri elde oyulmaktadır. Çoğunlukla elde oyulan diğer figürlerde de kiraz başta olmak üzere elma, armut, ceviz gibi meyve ağaçları kullanılmaktadır. Vernik için ise zeytinyağı tercih edilmektedir (Şekil: 4-52, 4-53, 4-54).

Şekil: 4-52 Kadın figürü,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-53 Ahşap hayvanlar,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-54 Kağrı, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Genellikle renkli olan dekoratif amaçlı yapılan biblolar lazer makinesi ile yapılmakla birlikte torna makinesi ile de yapılanları mevcuttur (Şekil: 4-55, 4-56, 4-57).

Şekil: 4-55 Biblolar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

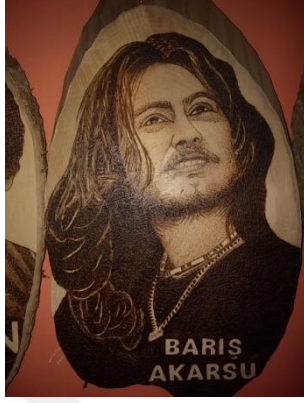

Şekil: 4-56 Masa-sandalye bibloları,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-57 Top biblosu, Çekiciler Çarşısı/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Portreler: Kelebek ağacından yakı kalemiyle yapılan portrelerin de fiyatları ebatlarına göre değişmektedir. Küçük boy portre 20 TL iken büyük boy portre 60 TL'dir (Şekil: 4-58, 4-59).

Şekil: 4-58 Barış AKARSU portresi,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-59 Atatürk portresi,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Magnetler ve Anahtarlıklar: Magnet ve anahtarlıklar lazer hem de torna makinesi ile yapılmaktadır. 0,75 TL ile başlayan fiyatları 3 TL arasında değişmektedir (Şekil: 4-60, 4-61).

Şekil: 4-60 Sofra-merdane magnetleri,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-61 Magnetler, Ahatlar Köyü/Amasra
(Ayrıkça, 2018)

Aynalar: Aynalar lazer makinesi ile çıkarılmaktadır. Hediyelik amaçlı üretilmektedir (Şekil: 4-62).

Şekil: 4-62 Aynalar, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Vazolar: Dekoratif amaçlı ahşap vazolar da farklı ebatlarda üretilmektedir. Genellikle eskitme boya ile boyanmaktadır (Şekil: 4-63, 4-64).

Şekil: 4-63 Vazolar,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-64 İnce uzun vazolar,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Yatlar, Tekneler, Yelkenliler: Amasra sahil kenti olduğu için simgesel olarak ahşaptan yat, tekne ve yelkenli hatta gemi yine dekoratif amaçlı yapılmaktadır (Şekil: 4-65, 4-66, 4-67, 4-68).

Şekil: 4-65 Yatlar, Çekiciler Çarşısı/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-66 Tekneler, Çekiciler Çarşısı/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-67 Yelkenliler,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-68 Minyatür yelkenliler,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Özcan Tuna vd., (2016), “Sinop İli Ahşap El Sanatları; Kotracılık” adlı çalışmalarında kotracılığı çeşitli boyut ve modellerde maket gemi yapıcılığı olarak tanımlamışlardır. Amasra gibi deniz turizmi açısından önemli merkezlerden biri olan Sinop’ta da ahşap el sanatlarından kotra yapımı hala sürdürülmektedir. Sinop ili de Amasra ilçesi de turizm açısından önemli merkezlerdendir ve yakın civarlarında ormanlık alanlar olduğundan ahşap malzemeye ulaşmak kolay olmaktadır. Ayrıca her iki coğrafyada da denizcilik kültürünün var olması kotracılığın oluşmasına ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur.

Şamdanlar ve Mumluklar: Dekoratif amaçlı üretilen diğer ürünler ise şamdanlar ve mumluklardır (Şekil: 4-69, 4-70). 25 TL ile 35 TL arasında pazarlanan bu ürünler hediyelik olarak da yörede satılmaktadır.

Şekil: 4-69 Mumluklar, Çekiciler Çarşısı/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-70 Şamdanlar,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Sandıklar: Hem dekoratif amaçlı hem de hediyelik amaçlı ürünlerden en dikkat çekenlerden biri de ahşap sandıklardır. Kullanım amacına göre farklı ebatlarda yapılmış ve oyma, kakma gibi teknikler kullanılmıştır (Şekil: 4-71, 4-72, 4-73). 60 TL ile 150 TL arasında fiyatı değişmekte olan sandıklar çoğunlukla eskitme boya ile boyanmaktadır.

Şekil: 4-71 Oymalı sandık, Çekiciler Çarşısı/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-72 Sandık,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-73 Sandıklar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

4.4.2. Kullanım Amaçlı Yapılan Ürünler

Kullanım amaçlı yapılan ürünleri de mutfak araç gereçleri ve günlük kullanım amaçlı yapılan ürünler şeklinde iki kısma ayırmaktayız. Çekiciler Çarşısı'nda ahşaptan kullanım amaçlı yapılmış her türlü ürüne rastlamak mümkündür. Fakat en çok çeşit mutfak araç gereçlerinde görülmektedir. Ahatlar Köyü ustaları da ağırlıklı olarak mutfak araç gereçleri üretmektedirler.

Mutfak Araç Gereçleri:

Tabaklar, kaseler vd.: Zeytinden ağacından yapılan çerez takımları fiyat olarak büyüklüğüne göre 40 TL'den başlayıp 150 TL'ye kadar devam etmektedir. Kiraz ağacından yapılan çerez tabakları ise 35 TL'den başlamaktadır. Bu fiyatlar Çekiciler Çarşısı'nda satılan ürünlerin fiyatlarıdır. Ahatlar Köyü'nde çınar ağacından yapılan çerez tabakları ise 18 TL'den başlayıp 22 TL'ye kadar çıkabilmektedir (Şekil: 4-74, 4-75).

a.

b.

Şekil: 4-74a: Kabuksuz çerezlik, b: kabuklu çerezlik, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-75 Boyalı-desenli çerezlik, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-76 Ebatlarına göre kâseler ve tabaklar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-77 Farklı modellerde kâseler, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-78 Limon sıkacakları, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Ahatlar Köyü'nde kupalar dişbudak (çınar) ağacından yapılmaktadır ve fiyat olarak 10 TL'den başlayıp 25 TL'ye kadar devam etmektedir. Ceviz ağacından yapılan kupalar ise 30 TL'dir (Şekil: 4-79, 4-80, 4-81, 4-82, 4-83).

Şekil:4-79 Kupa, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-80 Koyu renk kupalar (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-81 Kadehler, Çekiciler Çarşısı (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-82 Bira bardakları, Çekiciler Çarşısı/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-83 Ceviz kupalar,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekerlik Ahatlar Köyü'nde en çok yapılan ürünlerin başında gelmektedir. Dişbudak yani çınar ağacından yapılmaktadır çünkü bu ağaç çatlamamakta ve beyaz olmaktadır (Şekil: 4-87). Şimşirden yapılan şekerlikler de vardır (Şekil: 4-85). Şekerlikler tercihe göre renkli olabilmektedir (Şekil: 4-89). Eskitme boyalı şekerlikler de sıklıkla tercih edilmektedir (Şekil: 4-90). Ebatlarına ve modellerine göre fiyatları değişmektedir. 4 TL ile 9 TL arasında değişmektedir. Desenli şekerlikler 9 TL iken eskitme boyalı şekerlikler 7 TL'dir. Çekiciler Çarşısı'nda ise şekerlik 10 TL'den başlamaktadır.

Şekil: 4-84 Toz şekerlik, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-85 Şimşir şekerlik (Ayrıksa, 2018)
Çekiciler Çarşısı/Amasra

Şekil: 4-86 Yazılı şekerlik (Ayrıksa, 2018)
Çekiciler Çarşısı/Amasra

Şekil: 4-87 Kabuksuz şekerlik (Ayrıksa, 2018)
Ahatlar Köyü/Amasra

Şekil: 4-88 Kabuklu şekerlik (Ayrıksa, 2018)
Çekiciler Çarşısı/Amasra

Şekil: 4-89 Boyanmış şekerlik,
Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-90 Eskitme boyalı şekerlik,
Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Ahatlar Köyü'nde havanlar kayacık ya da çınar ağacından yapılmakta olup fiyatları ebatlarına göre 3,5 TL, 4 TL, 4,5 TL'dir (Şekil: 4-91). Çekiciler Çarşısı'nda ise 10 TL'den başlamaktadır (Şekil: 4-92). Ebatlarına göre, modellerine göre 15 TL, 35 TL fiyatında olanlar da mevcuttur.

Şekil: 4-91a:Havanın içi ve tokmağı, b:havan ve tokmağı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-92 Kabuklu-kabuksuz havanlar, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Ahatlar Köyü'nde en çok yapılan ürünlerden biri de bal kavanozudur. Kapağı, kavanozu ve kaşığı olmak üzere 3 parçadan oluşan bal kavanozu 8 TL'dir (Şekil: 4-94). Kayacık ve çınar ağacından yapılmaktadır. Köyde dişbudak yani çınar ağacının tercih edilmesinin en büyük sebebi bu ağacın çatlamamasıdır. Çekiciler Çarşısı'nda büyük ebatlardakinin fiyatı 25 TL civarındadır (Şekil: 4-93).

Şekil: 4-93 Boyalı ve boyasız bal kavanozları, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-94 Üç parçalı kabuksuz bal kavanozu,
Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-95 Kabuklu bal kavanozu,
Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Baharatlık yapımında beyaz renkli olduğu için dışbudak yani çınar ağacı daha çok tercih edilmektedir. Yine Ahatlar Köyü'nde en çok yapılan ürünlerden birisidir. Fiyat olarak dörtlü baharatlıklar 9-10 TL civarı (Şekil: 4-97), ikili baharatlıklar ise 5-6 TL civarındır (Şekil: 4-96, 4-98).

Şekil: 4-96 İki baharatlık
Ahatlar Köyü/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-97 Dörtlü baharatlık
Ahatlar Köyü/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-98 Baharatlık
Ahatlar Köyü/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Tokmağı, kâsesi ve fındığın kırmak için üzerine koyulduğu kısımdan oluşan fındık kıracağı Ahatlar Köyü'nde en çok yapılan ürünlerden olup fiyatı ortalama 9 TL'dir. Ağaç olarak dişbudak yani çınar ağacı kullanılmaktadır (Şekil: 4-99).

a.

b.

Şekil: 4-99a: Fındık kıracağı b: fındık kıracağının tokmağı, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Çeşitli Mutfak Servis Araçları: Genellikle şimşir ve zeytin ağacından yapılan küçük mutfak gereçlerinin fiyatları ebatlarına göre değişmektedir. Kaşıklar 5 TL'den başlayıp 60 TL'ye kadar çıkabilmektedir (Şekil: 4-100, 4-102). Şimşir ağacı geniş bir ağaç olmadığı için bu ağaçtan tabak yapılmamaktadır. Tabaklar genellikle kızılâğaçtan yapılmaktadır (Şekil: 4-101). Çünkü bu ağacın işlenmesi düzgün olmaktadır.

Şekil: 4-100 Kaşık, çatal ve kepçeler,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-101 Tabak ve kaşık,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-102 Tezgâhta kaşık, spatül ve kepçeler, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Tepsi ve peçetelik kayın ağacından yapıldığı gibi MDF veya kontrplakla lazer veya dekapajla da yapılmaktadır (Şekil: 4-103, 4-104). Ahatlar Köyü'nde tepsi 10 TL, peçetelik 4 TL'dir. Çekiciler Çarşısı'nda ise peçetelikler 4,5 TL ile 5,5 TL fiyatındadır.

Şekil: 4-103 Çay tepsi, Ahatlar Köyü/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-104 Peçetelik, Ahatlar Köyü/Amasra
(Ayrıksa, 2018)

Günlük Kullanım Amaçlı Yapılan Ürünler:

Oyuncaklar: Çekiciler Çarşısı'nda ahşap arabalar, kılıçlar, şingiraklar gibi pek çok oyuncakla karşılaşmak mümkündür. Bu ürünlerden şingirak şimsir ağacından yapılmakta olup 20 TL fiyatındadır (Şekil: 4-105). Sapından tutup sallandığında ses çıkaran şingirak Çekiciler Çarşısı'nda en çok satılan oyuncaklardan biridir.

Şekil: 4-105 Oyuncak şingirak, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

*Şekil: 4-106 Oyuncak kamyon,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)*

*Şekil: 4-107 Oyuncak arabalar,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)*

*Şekil: 4-108 Ahşap, renkli kuklalar,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)*

*Şekil: 4-109 Ahşap kılıçlar,
Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)*

Küllükler: Küllükler fiyat olarak 2 TL ile 5 TL arasında satılmaktadır. Kabuklu, kabuksuz, renkli, yazılı küllükler mevcuttur (Şekil: 4-110, 4-111).

Şekil: 4-110 Kabuklu küllük, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-111 Kabuksuz küllük, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Kitap Kapakları ve Kitap Ayraçları: Kitap kapakları ve kitap ayraçları lazer makinesi ile yapılmaktadır. Bunlar için çoğunlukla renkli MDF ler kullanılmaktadır. Üzerlerine isteğe göre yakı kalemle yazı da yazılabilmektedir (Şekil: 4-112).

Şekil: 4-112 Kitap kapakları, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıkça, 2018)

İsimlik-Kalemlik: İsimlik-kalemlik yapımında kızılgağaç, dişbudak (çınar) ağacı, kayın ağacı, kayacık ağacı gibi ağaçlardan yapılmaktadır (Şekil: 4-113). Eskitme boya ile boyananı da mevcuttur. İsimlik, kalemlik ve kalemler de dâhil Çekiciler Çarşısı'nda kızılgağaçtan yapılanlar 35-40 TL civarında iken dişbudak (çınar), kayın ve kayacık

ağaçlarından yapılanlar 15 ile 60 TL arasında değişmektedir. Ahatlar Köyü'nde ise genellikle dişbudak (çınar) ağacı ve kayın ağacı kullanılmakla birlikte fiyatı 7 ile 10 TL arasında değişmektedir. İsimliğine yakı kalemle yazı yazılmaktadır (Şekil: 4-114).

Şekil: 4-113 İsimlik-kalemlik, Ahatlar Köyü/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Şekil: 4-114 İsimliğe yakı kalemle isim yazılması, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıksa, 2018)

Rahleler: İslam dininin kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in okunmak amacıyla üzerine koyulduğu ahşap ürünlerdir (Şekil: 4-115). Çoğunlukla camilerde kullanılmaktadır. Kayın ağacından, eskitme boya ile boyanmış rahlelerin fiyatları 30 TL ile 60 TL arasındadır. Genellikle yüzeyi oyulup kabartma tekniği kullanılarak yapılmıştır. Sıklıkla ceviz ağacı da kullanılmıştır.

Şekil: 4-115 Rahleler, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Müzik Aletleri: Çekiciler Çarşısı'nda başta telli, üflemeli ve vurmali olmak üzere her türden müzik aletine rastlamak mümkündür (Şekil: 4-116, 4-117).

Şekil: 4-116 Müzik aletleri, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

Şekil: 4-117 Davul, Çekiciler Çarşısı/Amasra (Ayrıkça, 2018)

4.5.PAZARLAMA KOŞULLARI

Çekicilik sanatı ile uğraşan yöre halkı üç grupta toplanmaktadır:

1. Meslek olarak çekicilik sanatı ile uğraşıp geçimini bu işle sağlayanlar: Görüşme yapılan ustaların çoğunluğu bu sanatı geçim kaynakları olduğundan icra etmektedirler. Bu guruba giren usta sayısı gün geçtikçe azaldığı için çekicilik sanatı babadan oğula geçmemektedir. Bu durumun en büyük sebebi ise çekicilik sanatı ile uğraşanların geçim

sıkıntısı yaşamasıdır.

2. Ek iş olarak çekicilik sanatını icra edenler: Farklı meslek guruplarında çalışan bir kısım usta ise, iş dönüşü ek iş olarak, aile bütçesine katkısı olması amacıyla kendi atölyelerinde çekicilik sanatı ile uğraşmaktadırlar.

3. Hobi olarak çekicilik sanatı ile uğraşanlar: Bu guruba girenler ise bu işi geçim kaynağı olarak görmemekte, hobi olarak yapmaktadırlar. Bu ustalardan bir kısmı babadan oğula ya da ustadan çırağa geçen bu mesleği yaşatmak adına hobi olarak devam ettirmektedirler.

Ahatlar Köyü'nde yapılan ürünler Türkiye'nin dört bir yanına sipariş üzerine gönderilmektedir. Köyün ustalarından edinilen bilgilere göre bu siparişler günümüzde internet üzerinden de alınabilmektedir. Bir kısım ustalar, ürünleri stoklayıp sipariş aldıkları yerlere kendileri özel araçlarıyla götürmekte ve gidecekleri istikametteki il ve ilçelere de uğrayıp ürünlerini pazarlamaktadırlar. Çoğunlukla da ürünler topluca kargoya verilmektedir. Kışın sürümün azaldığını belirten ustalar, bazı müşterilerin, sipariş ettikleri ürünlerin modellerini kendilerinin belirlediğini ifade etmektedirler.

Aylık ortalama 1500 ile 2000 TL arasında gelirlerinin olduğunu öğrendiğimiz köy sakinlerinin ifadelerine göre mevsimden mevsime göre de bu durum değişmektedir. İki kişinin çalıştığı bir atölyeye 30 ton yani bir tır dolusu çınar ağacı bir buçuk sene yeterli gelmektedir. Atölyede tek kişi çalışıyorsa, ağaç 4 sene boyunca yeterli gelebilmektedir. Bu ağacın tonu 300 TL olmakla beraber 1750 TL da ağacın getirtilmesine verilmektedir. Verilen vergi de dâhilinde giderler hariç, köyde bu işle geçimini sağlayanlar ortalama 1500 ile 2000 TL arasında kar elde etmektedirler. Ürünleri yapan usta pek kazanmamakta, tezgâhta, vitrinde satan kişi daha karlı olmaktadır. Magneti toptan tanesini 1 TL'ye yapandan almakta ama dükkânında satan kişi aynı malı 3 TL'ye satmaktadır.

Kalitesiz Çin mallarının tezgâhlarda çoğalmasıyla yerel ürünlere ilginin azaldığını belirten ustalar bu durumun işlerde durgunluğa sebep olduğunu belirtmektedirler. Her ne kadar tezgâhlarda Çin malları görülse de yine de ahşap ürünlerin pazarlama yerlerinden biri de Amasra Çekiciler Çarşısı'dır (Şekil: 4-118). Tarihi geçmişi olan bu çarşı yapılan ahşap ürünlerin sergilendiği bir alan olup turizm bakımından da Amasra'nın önemli bir merkezi haline gelmiştir. Çekicilik sanatı ilk olarak bu çarşıda, bu çarşının eski ustaları tarafından icra edilmekteydi. O tarihlerde el tezgâhlarında yapılan ürünler, Ahatlar Köyü'ne elektrik gelince, merkezi Ahatlar Köyü olmuştur.

a.

b.

Şekil: 4-118a: Çekiciler Çarşısı tezgâhları, b: Çekiciler Çarşısı, Amasra (Ayrıksa, 2018)

BÖLÜM V

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada, ahşap işçiliğinin genel özellikleri, teknikleri, tarihçesi, Bartın ve ilçesi Amasra'nın coğrafi özellikleri, tarihçesi, iklimi, bitki örtüsü, doğal güzellikleri, kültürel özellikleri, geleneksel el sanatları ve geleneksel el sanatlarından biri olan “Çekicilik Sanatı” incelenmiştir. Bu amaçla bizzat yörede ustalarla görüşülmüş ve “Amasra Çekicilik Sanatı”nın tarihi, günümüzdeki durumu, azalmasının sebepleri, “Çekiciler Çarşısı”, ahşap ürünler ve malzemeleri, pazar durumu gibi konular hakkında bilgiler edinilmiştir.

Çekicilik sanatı, Bartın ili Amasra ilçesindeki Ahatlar Köyü'nde ve Çekiciler Çarşısı'nda ağırlıklı olarak yapılmaktadır. Ahatlar Köyü'nde 32 usta, toplamda ise 37 usta bu sanatı icra etmektedir. Bu ustalardan 16'sı ile görüşme sağlanabilmiş, diğerleri ile farklı nedenlerle yerleşim dışında olmaları sebebiyle görüşme sağlanamamıştır.

Ustalarla yapılan görüşmelere göre eskiden ahşap el ve ayak yardımıyla çekilen düzeneklerle oyulduğu için bu sanata yörede “Çekicilik Sanatı” denmiştir. Yani “Çekicilik” çekmek fiilinden türetilmiştir. Fakat günümüzde hala bu isimle anılmasına rağmen ahşap artık yörede torna makinası gibi makinelerle oyulmaktadır. Bu durum da geleneksellikten uzaklaşılmasına neden olmuştur. Çünkü makinelerle az zamanda daha fazla ürün elde edilmekte ve bu ürünler sabır ve zaman isteyen geleneksel şekliyle yapılmış ürünlere nazaran daha uygun fiyatta olmaktadır.

Çekicilik sanatında kullanılan ağaçlar yöreden temin edilebildiği gibi başka illerden de getirilebilmektedir. Bu ağaçlardan en çok kullanılanı; kolay şekillenmesi sebebiyle ülkemizde bol bulunan ağaç türü olan çınar yani dişbudak ağacıdır. Diğer ağaçlar kayın, kayacık, ihlamur, şimşir, kiraz, ceviz, ardıç, kestane, kelebek, dut, kızılağaç, hurma, zeytin ağaçlarıdır. Bu ağaçlardan en çok şekerlikler, kâseler, fındık kıracakları, servis araç gereçleri, kadehler, havanlar, baharatlıklar, çerez takımları gibi mutfak araç gereçleri ile günlük kullanım amaçlı yapılan kalemlik-isimlikler, rahleler, oyuncaklar, müzik aletleri ile anahtarlıklar, magnetler, biblolar gibi hediyelik eşyalar, dekoratif amaçlı vazolar, portreler, deniz fenerleri, yöresel leylek ve diğer figürler yapılmaktadır. Ayrıca MDF den yapılan anahtarlıklar, magnetler, tepsiler, peçetelikler, kitap kapakları ve ayraçları, aynalar, biblolar gibi ürünler de mevcuttur. Bu ürünler, lazer makinesi, torna makinesi, kompresör, şerit testeresi, sütunlu matkap tezgahı, lifti, eydi, gerdengez, zımpara makinesi, vernik ve vernik tabancası, dekupaj, yakı kalemi, keser gibi araçlarla yapılmaktadır. Gomalak ve zeytinyağı

gibi gereçlerle de verniklenmektedir.

Çekicilik sanatında ürünlerin çoğu tornada yapılmaktadır. Diğerleri ise lazer makinesi veya dekapaj testeresi ile yapılmakta, leylek gibi el işçiliği isteyen bazı ürünler de elle oyulmaktadır.

Üretilen ürünler Türkiye'nin her yerine sipariş üzerine satılmaktadır. Amasra'nın turizm merkezlerinden biri olan Çekiciler Çarşısı'nda da bu ürünler sergilenip pazarlanmaktadır. Ancak yöre halkıyla yapılan görüşmelerden edinilen sonuca göre çekicilik sanatı ve bu sanatla uğraşanların sayısı azalmıştır. Bunun en önemli nedeni olarak daha ucuza mal edilen ithal ürünler gösterilmektedir. Ayrıca sabit olmayan geliri yeterli bulunmamakta, gençlerin farklı iş kollarına yönelmesine sebep olmaktadır. Bu durum da çekicilik sanatının babadan oğula, nesilden nesile aktarılamamasıyla kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya olmasının sinyallerini vermektedir.

İhtiyaçların değişmesi ve çeşitlenmesiyle birlikte gelecek kaygısı taşıyan gençler bu sanatlara ve mesleklerine gereken ilgiyi göstermemekte, meslek babadan oğula, nesilden nesile aktarılmamakta ve el sanatlarımız kaybolmaya yüz tutmaktadır. Ayrıca geçimini sağlayamayan zaten sayıları az olan ustalar öncelikle kendisinin ve ailesinin geçimini sağlayabilmek için farklı iş kollarına yönelmekte, sanatını ise hobi olarak devam ettirmektedir. Çekicilik sanatını devam ettiren ustalar gelirlerinin mevsimden mevsime değiştiğini, sabit bir gelirleri olmadığını belirtmektedirler. Geçim sıkıntısı yaşayan bu ustaların bir kısmı farklı işlerle de uğraşmak zorunda kalmış, gençler ise farklı iş kolları tercih etmişlerdir. Bu durum ise mesleğin babadan oğula, ustada çırağa geçememesine neden olmuştur.

Amasra'da Çekiciler Çarşısı'nda satışa çıkarılan el sanatları ürünlerinin pazarına haksız rekabet oluşturan, maliyeti düşük Çin mallarının girmesi, emek ve sabır isteyen mesleğin makinelerle yapılarak az zamanda çok ürün elde edilmesi ve geleneksel yöntemlerle yapılmış ürünlerin, makinelerin yaptıklarına nazaran fiyat farkından dolayı ilgi görmemesi, ürünlerin sergilenecek bir iş yeri, teşhir salonunun bulunmaması, el sanatları ustalarının mevsimden mevsime değişen, sabit olmayan gelirleri, sağlık güvencelerinin bulunmaması, çalıştıkları atölyelerin imkânsızlıkları gibi nedenler bu el sanatının ve mesleğinin kaybolup gitmesine neden olan başlıca faktörlerdir. Yörede açılan Taş Kömürü İşletmesi ve Maden İşletmesi gibi işletmelerde çalışmanın gençler tarafından tercih edilmesinin de çekiciler sanatına ilginin azalmasına katkısı büyüktür. Değişen yaşam standartlarına bağlı olarak ihtiyaçtan çok zevke hitap eden çekicilik sanatı eski önemini kaybetmiştir.

Çekicilik sanatının kaybolmaya yüz tutmasının en büyük sebebi tezgâhlarda her geçen gün daha fazla yer bulan Çin mallarıdır. Çünkü bu ürünler yörede yapılan ürünlere nazaran daha düşük maliyetlidir. Bu da Çekiciler Çarşısı'ndaki ürünler ile Çin malları arasında haksız rekabet oluşturmaktadır. İnsanlar artık sabır ve zaman isteyen ürünleri üretmek yerine ithal malları satın alarak daha kısa zamanda daha fazla ürün tezgâhlarında satışa sunmaktadır. Bu durum ise çekicilik sanatının geleneksellikten uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Ayrıca bu ürünlerin ambalajlama ve sunumu da çağın çok gerisinde kalmıştır. Tezgâhlara dizilen ürünler zamanla tozlanmakta ve gereken ilgiyi görmemektedir.

Geleneksel Türk el sanatlarıyla ilgili kapsamlı bir tespit ve tescil çalışması bulunmamaktadır. Resmi bir döküm kaydı bulunmayan, kamuoyunda, bürokraside net bir tanımı olmayan bu sanatların sanatkârları tam da bu sebeplerden resmi başvurular konusunda sorun yaşamaktadırlar (Altıntaş, 2016:166).

5.2. ÖNERİLER

Ahşap işçiliğinin yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından üniversitelerde ahşap işçiliği ile ilgili araştırmalar yapılmalı ve böylece kaybolmaya yüz tutmuş bu sanatlarımız gün yüzüne çıkarılmalıdır.

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı, geleneksel Türk el sanatlarına ders müfredatlarında daha geniş yer vermeli, ahşap oymacılığı gibi sanatlar için atölye ortamları oluşturulmalı, milli kültür ve değerlerimiz konusunda çocuklarımız ve gençlerimiz bilinçlendirilmeli, bu mesleklerin tanıtımı yapılarak yetenekli olanların, bu mesleklere ilgi duyanların önünü açacak fırsatlar verilmelidir.

Çekicilik sanatının turizm amaçlı, yerel yönetimlerce fuar, şenlik gibi etkinliklerle tanıtımı yapılmalı, gelen yerel veya yabancı turistlere de ahşap oymayı denemesi için olanaklar sağlanmalı, bu sanatın dış piyasaya açılması sağlanmalıdır.

Bu konularda basın, yayın organları da üzerine düşeni yapmalı, bu mesleklerin tarihini, önemini ve toplumsal faydalarını konu alan yayınlar, belgeseller yapmalı, kamuoyunu bilinçlendirmelidir.

Bu kapsamda gençlere iş olanakları sağlanmalı, bu meslekleri icra eden ustalar geçim kaygısı taşımayacak şekilde istihdam edilmeli, onların bilgi ve birikimlerinden, tecrübelerinden yararlanılmalı, proje oluşturma ve finansman olanakları konularında ustalara sistematik danışmanlık ve destek hizmetleri verebilecek birimler oluşturulmalıdır.

Hammadde konusunda da ustalar desteklenmeli, başka illerden ağaç getirtmek yerine Amasra'da bu ağaçlar daha fazla yetiştirilip kullanılması sağlanarak maliyet düşürülmelidir.

Ayrıca bölgede Çekiciler Çarşısı gibi turistik pazar alanları oluşturulmalı, asıl üretiminin yapıldığı Ahatlar Köyü'nün, Amasra'yı gören ve turist çeken manzaralı taraflarına, köyün giriş ve çıkış kısımlarına ahşap ürünlerin sergilenip satılabileceği mekânlar oluşturulmalıdır. Köydeki atölyelerde bu sanatı denemek ya da öğrenmek isteyen yerli veya yabancı turistler için özel bölümler oluşturulmalı, kırsal turizm faaliyetleri planlanmalıdır.

Çin ve benzeri ülkelerden ithal edilen ürünler, ülke genelinde el sanatlarımızın üretimini ve pazarlamasını olumsuz olarak etkilemektedir. Amasra Çekicilik Sanatı da bu durumdan payını almıştır. Bununla ilgili önlemler alınmalı, gerekirse Çin mallarının ülkeye girişi konusunda sınırlamalar getirilmeli ve yörenin sembolü haline gelen bu sanat yöreye özgü, geleneksel haliyle tanıtılıp pazarlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıksöz, S., Bollukcu, P., Cengiz Gökçe, G., (2017). Amasra-Ahatlar Köyü İçin Ekoturizme İlişkin Öneriler. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*. 19(2), 40-49.
- Anonim, (2009). Ormanlarımızda Yayılış Gösteren Asli Ağaç Türleri. *Orman Genel Müdürlüğü*. Ankara.
- Anonim, (2011). Kültür Envanteri Bartın. *Bartın Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*.
- Anonim, (2012a). İllere Göre Geleneksel El Sanatlarımız. *Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü*. 156. Ankara.
- Anonim, (2012b). Geleneksel Türk Süsleme Sanatları. *Milli Eğitim Bakanlığı El Sanatları Teknolojisi*. Ankara.
- Anonim, (2012c). Bartın İli Turizm Eylem Planı. *Bartın Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*.
- Anonim, (2013a). Bartın Turizm Rehberi. *Bartın Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*.
- Anonim, (2013b). Amasra Unesco Dünya Miras Yolunda Amasra Stratejik Eylem Planı. *Bartın Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*.
- Anonim, (2018, Ekim), *Bartın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Genel Bilgiler*. <http://www.bartinkulturturizm.gov.tr/TR-68963/genel-bilgiler.html> adresinden 10 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.
- Anonim, (2019, Ocak), *Bartın İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü*, <http://www.bartinilnufus.gov.tr> adresinden 16 Ocak 2019 tarihinde alınmıştır.
- Altıntaş, K.M., (2016). Kaybolmaya Yüz Tutmuş Geleneksel Türk El Sanatkarlarının Karşı Karşıya Bulunduğu Ticari Sorunların Analizi. *Bilig Dergisi*, 77, 157-182.
- Akçay, E.T.,(2014). Antalya Müzesi Etnografya Bölümü'nde Bulunan Ahşap Eserlerin Süsleme Özellikleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü*. Isparta.
- Akın, A., (2018). El Sanatlarının Turizme Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, Gaziantep.
- Arlı, M., (1990). Köy El Sanatları. *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 1185*. Ankara.
- Aşasın, G., (2009). Ahşap ve Taş Eserler Bibliyografisi Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Ankara.
- Ayrıksa, A., Etikan, S., (2018). Bartın İli Amasra İlçesinde Hasır Örmeciliği, 3. *Ines Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı*. Çizgi Kitabevi Yayınları. Antalya.
- Bayrakal, S., (2007). Erken Osmanlı Dönemi Minberleri (1300-1500). *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı*. İzmir.
- Çal, H., (2000). Niğde Şehrindeki Ahşap Tavanlı Camiler ve Mescitler. *Kültür Bakanlığı*. Ankara.
- Ersoy, A., (1993). 15.yy. Osmanlı Ağaç İşçiliği. İstanbul.
- Kahveci, M., (1998). 21.yy.a Giren Geleneksel Türk El Sanatları. Ankara.
- Kaya, S., (2014). Düzce İli Kaynaşlı İlçesi Ahşap El Sanatları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü*. Isparta.
- KGM, (2018, Ekim) Bartın Haritası,

<http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Bolgeler/15Bolge/Subeler/SbBartin.aspx> adresinden 10 Ekim 2018 tarihinde alınmıştır.

- Mamıkoğlu, N.G., (2017). Türkiye'nin Ağaçları ve Çalıları. *Kırmızı Kedi Yayınevi*, 7. İstanbul.
- Onuk, T., Akpınarlı, F., (2004). Somut Olmayan Kültürel Mirasımızdan El Sanatları. *Bilge Dergisi, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları*. 11, 4-7.
- Ölmez, F.N., Etikan, S., (2005). Kavramsal Açından El Sanatları Sorunsalı, *Gazi Üniversitesi 1. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Gazi Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 1*. Ankara.
- Öney, G., (1989). Anadolu Selçuklu ve Beylikleri Ahşap Teknikleri. İstanbul.
- Özcan Tuna, Ö., Etikan, S., (2016). Sinop İli Ahşap El Sanatları; Kotracılık, IV. *Kazan Uluslararası Halk Kültürü Sempozyumu. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Yayınları, 2*. 867-877. Ankara.
- Öztürk, İ., (1998). Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş. *Ürün Yayınları*. Ankara.
- Özköse, A., (2001). Ahşap Kültürü. *Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Bşk.* Ankara.
- Sancak, H., (2013). Bursa İli İnegöl İlçesi Ahşap Oyma Sanatı. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Ankara.
- TDK, (2018, Aralık) "Keser" Kelimesinin Anlamı http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&guid=TDK.GTS.5cd81968bcb532.75066598 adresinden 23 Aralık 2018 tarihinde alınmıştır.
- Yılmaz, D., (2001). Türkiye'de Geleneksel Ahşap İşçiliği ve Çağdaş Ahşap Yontu Sanatı. *Mimar Sinan Üniversitesi*. İstanbul.

KAYNAK KİŞİLER

- Ali Cumur, 38, Ahatlar Köyü Kepçe Operatörü ve Çekici Ustası, Amasra.
- Ali Rıza Dönmez, 60, Çekiciler Çarşısı Ustası ve Esnafı, Amasra.
- Ali Rıza Vatandaşlar, 60, Çekiciler Çarşısı Ustası ve Esnafı, Amasra.
- Dursun Topçu, 54, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Ertan Topçu, 47, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Hikmet Yıldız, 30, Belediyede Su İşleri İşçisi ve Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Kadriye Kıрма Yalçın, Halk Eğitim Merkezi Usta Öğreticisi, Amasra.
- Kıymet Kara, Amasra Halk Eğitim Merkezi Usta Öğreticisi, Amasra.
- Mehmet Atalay, 65, Leylek ustası, Amasra.
- Mustafa Sevinç, 32, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Nur Doğan, 44, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Rafet Darçın, 61, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Recep Işık, 50, Ahatlar Köyü Eski Çekici Ustası, Amasra.
- Recep Sevinç, 40, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Seda Serenli, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Sefer Darçın, 62, Ahatlar Köyü Eski Muhtar ve Çekici Ustası, Amasra.
- Sefer Yurtar, 45, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Serkan Serenli, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Şaban Akdeniz, 50, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.
- Yılmaz Tokat, 49, Ahatlar Köyü Çekici Ustası, Amasra.

EKLER

EK 1. Yörede Üretilen Bazı Ürünlere Ait Ayrıntılı Bilgi Formları

Bilgi Formu 1

Ürün Tipi: Çerez takımı

Kullanım Amacı: Günlük kullanım amaçlı yapılan biri büyük, 6 küçük kâseden oluşmuş çerez takımıdır.

Hammadde: Çınar (Dişbudak) ağacı

Ölçü: Büyük Çerez Tabagının Yüksekliği: 6,2 cm, Çapı: 18 cm

Küçük Çerez Tabagının Yüksekliği: 4 cm, Çapı: 10 cm

Üretim Tekniği: Tornada şekillendirme

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Tornada şekillendirilen çerezlik ham haliyle verniklenerek kullanıldığı gibi eskitme boya ile de boyanabilmektedir. Kâselerin dış kısmında oyma tekniği ile yapılmış ve kâseyi çevreleyen benek şeklinde bir süsleme yer almaktadır. Daha sonra vernik sürülerek ürün tamamlanmaktadır.

Bilgi Formu 2

Ürün Tipi: Fındık kıracağı

Kullanım Amacı: Günlük kullanım amaçlı üretilen bu ürün, fındık kırmak için kullanılmaktadır. Üç parçadan oluşan bu üründe, kâsenin ortasına sabit olarak yerleştirilen aparata koyulan fındık, tokmağı ile vurularak kırılmaktadır.

Hammadde: Çınar (Dişbudak) ağacı

Ölçü: Fındık Kıracağıнын Kâse Yüksekliği: 7 cm, Çapı: 16 cm

Fındık Kıracağıнын Tokmak Boyu: 25 cm, Sap Boyu: 21 cm, Tokmak Eni: 7 cm

Üretim Tekniği: Tornada şekillendirme

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Bazı ürünlerde hammadde olarak kullanılan ağacın kabuğu süsleme amaçlı soyulmadan bırakılmaktadır. Bu üründe de süsleme kâsenin dış kısmında bir miktar kabuk bırakılarak yapılmıştır.

Bilgi Formu 3

Ürün Tipi: Servis tepsi

Kullanım Amacı: Günlük kullanım amaçlı üretilen bir üründür.

Hammadde: Kayın ağacı

Ölçü: Uzun Kenarı: 38 cm,

Kısa Kenarı: 23 cm,

Kalınlığı: 3 cm

Üretim Tekniği: Tornada şekillendirilen parçalar birbirine tutkal ile yapıştırılmaktadır.

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Tepsinin ortasında yazılar ve bitkisel motifler yer almaktadır. Bu yazı ve süslemeler lazer makinesi ya da dekapaj testere makinesi ile yapılmaktadır.

Bilgi Formu 4

Ürün Tipi: Magnetler

Kullanım Amacı: Hediyeelik ya da dekoratif amaçlı üretilen bu ürünler metal yüzeylere arkalarındaki mıknatıs yardımıyla yapıştırılarak kullanılmaktadır.

Hammadde: Çınar (Dişbudak) ağacı

Ölçü: Havan Şekilli Magnetin Yüksekliği: 6 cm, Çapı: 3 cm,

İbrik Şekilli Magnetin Yüksekliği: 6 cm, Çapı: 3 cm,

Çaydanlık Şekilli Magnetin Yüksekliği: 6 cm, Çapı: 3 cm

Üretim Tekniği: Tornada şekillendirme

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Süslemede ahşap yakma tekniği kullanılmaktadır. Yakı kalemi ile ürün üzerine istenilen şekiller çizilerek ürün süslenmektedir.

Bilgi Formu 5

Ürün Tipi: Şekerlik

Kullanım Amacı: Günlük kullanım amaçlı olup şekeri muhafaza etmek ve ikram etmek için kullanılır.

Hammadde: Çınar (Dişbudak) ağacı

Ölçü: Yükseklik: 12 cm, Çapı: 17 cm,

Kapak Yüksekliği: 3,5 cm, Çapı: 9,5 cm

Üretim Tekniği: Tornada şekillendirme

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Şekillendirme bıçakları ile dış tarafına oyulan çizgiler ve kenarlarındaki teller ile ahşap halkalar süsleme amacıyla yapılmaktadır. İsteğe göre renklendirme de yapılabilmektedir.

Bilgi Formu 6

Ürün Tipi: Baharatlık

Kullanım Amacı: Baharat koymak amacıyla üretilmiş bir günlük kullanım eşyasıdır.

Hammadde: Çınar (Dişbudak) ağacı

Ölçü: Taşıma Aparatının Yüksekliği: 12 cm, Genişliği: 25 cm, Derinliği: 7 cm,

Baharat Kavanozunun Yüksekliği: 8 cm, Genişliği: 5 cm, Derinliği: 5 cm

Kavanoz Kapağının Yüksekliği: 2 cm, Çapı: 4,5 cm

Kaşığının Boyu: 8 cm, Çapı: 2 cm

Üretim Tekniği: Tornada şekillendirme

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Taşıyıcı aparatı üzerinde ahşap applike süslemeler yer almaktadır.

Bilgi Formu 7

Ürün Tipi: Lokumluk

Kullanım Amacı: Günlük kullanım amaçlı üretilen ürün lokum ikram etmek için kullanılmaktadır.

Hammadde: Şimşir ağacı

Ölçü: Kâse Çapı: 10 cm, Yükseklik: 4 cm

Kapak Çapı: 10 cm, Yüksekliği: 3 cm

Kapağı İle Beraber Yükseklik: 7 cm

Üretim Tekniği: Tornada şekillendirme

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Hammadde olarak kullanılan ağacın kabuğu ürünün bazı yerlerinde süsleme amaçlı bırakılmaktadır.

Bilgi Formu 8

Ürün Tipi: Tekli leylek figürü

Kullanım Amacı: Dekoratif-hediyelik amaçlı üretilmektedir. Yöreye özgü bir figür olup bereket, bolluk getirdiğine inanılır.

Hammadde: Kiraz ağacı

Ölçü: Kaidesi İle Birlikte Yükseklik: 31 cm

Figür Yüksekliği: 26 cm, Gövde Genişliği: 4,5 cm, Gaga Uzunluğu: 5,5 cm, Bacak Uzunluğu: 11 cm

Kaide Yüksekliği: 5 cm, Çapı: 5 cm

Üretim Tekniği: Elde oyularak üretilmektedir.

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Süsleme bulunmamaktadır.

Bilgi Formu 9

Ürün Tipi: İsimlik-kalemlik

Kullanım Amacı: Günlük kullanım amaçlı üretilmekle birlikte hediyelik ya da dekoratif eşya olarak da kullanılmaktadır. Kalemlik olmasının yanı sıra ilgili bölüme de isim yazdırılabilmektedir.

Hammadde: Kayacık ağacından yapılan bu üründe çınar (Dişbudak) ağacı ve kayın ağacı da tercih edilebilmektedir.

Ölçü: Genişlik: 30 cm, Yükseklik: 14 cm

Üretim Tekniği: Tornada şekillendirme

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Hammadde olarak kullanılan ağacın kabukları ürünün bazı yerlerinde soyulmadan doğal haliyle bırakılmaktadır. Tamamlanan ürün verniklenerek satışa sunulmaktadır.

Bilgi Formu 10

Ürün Tipi: Havan

Kullanım Amacı: Günlük kullanım amaçlı üretilmiş bir mutfak eşyasıdır.

Hammadde: Çınar (Dışbudak) ağacından yapılan bu üründe kayacık ağacı da sıklıkla kullanılmaktadır.

Ölçü: Havan Yükseklik: 12 cm, Çapı: 9 cm

Tokmak Boyu: 14 cm, Çapı: 3 cm

Üretim Tekniği: Tornada şekillendirme

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Süsleme amacıyla ürünün çevresinde yiv benzeri girintiler oluşturulmuştur.

Bilgi Formu 11

Ürün Tipi: Sandık

Kullanım Amacı: Hem günlük kullanım amaçlı hem de dekoratif-hediyelik amaçlı üretilmektedir.

Hammadde: Ceviz ağacı

Ölçü: Yükseklik: 8 cm, Genişlik: 10 cm, Derinlik: 7 cm

Üretim Tekniği: Tornada şekillendirilen parçalar ahşap tutkalı ile birbirine yapıştırılmakta, kapak kısmında açılıp kapanmasını sağlamak amacıyla menteşe kullanılmaktadır.

Üretim Yılı: 2018

Süsleme Özellikleri: Ürünün üzerinde oyma tekniği ile yapılmış bitkisel motiflerin yer aldığı bir süsleme bulunmaktadır. Süslemesi tamamlanan ürün eskitme boya ile boyanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Asuman AYRIKSA
Doğum Yeri ve Yılı : Bitlis 1980
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : ressamasu05@hotmail.com

Taranmış
Fotoğraf (isteğe bağlı)
(3.5cm x 3cm)

Eğitim Durumu

Lisans : Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-iş Öğretmenliği-2002

Mesleki Denevim

Çorum Sungurlu Kaledere Şehit Bayram KESEKLER İlköğretim Okulu

Resim-iş Öğretmeni, 2002-2003

Amasya Suluova Fatih Lisesi Resim-iş Öğretmeni, 2004-2006

Tekirdağ Çerkezköy Nurullah Narin İlköğretim Okulu Görsel Sanatlar

Öğretmeni, 2006-2009

Kırşehir 24 Aralık Atatürk İlköğretim Okulu Görsel Sanatlar Öğretmeni

2009-2014

Kırşehir Cacabey Ortaokulu Müdür Yardımcısı, 2014- halen görevde